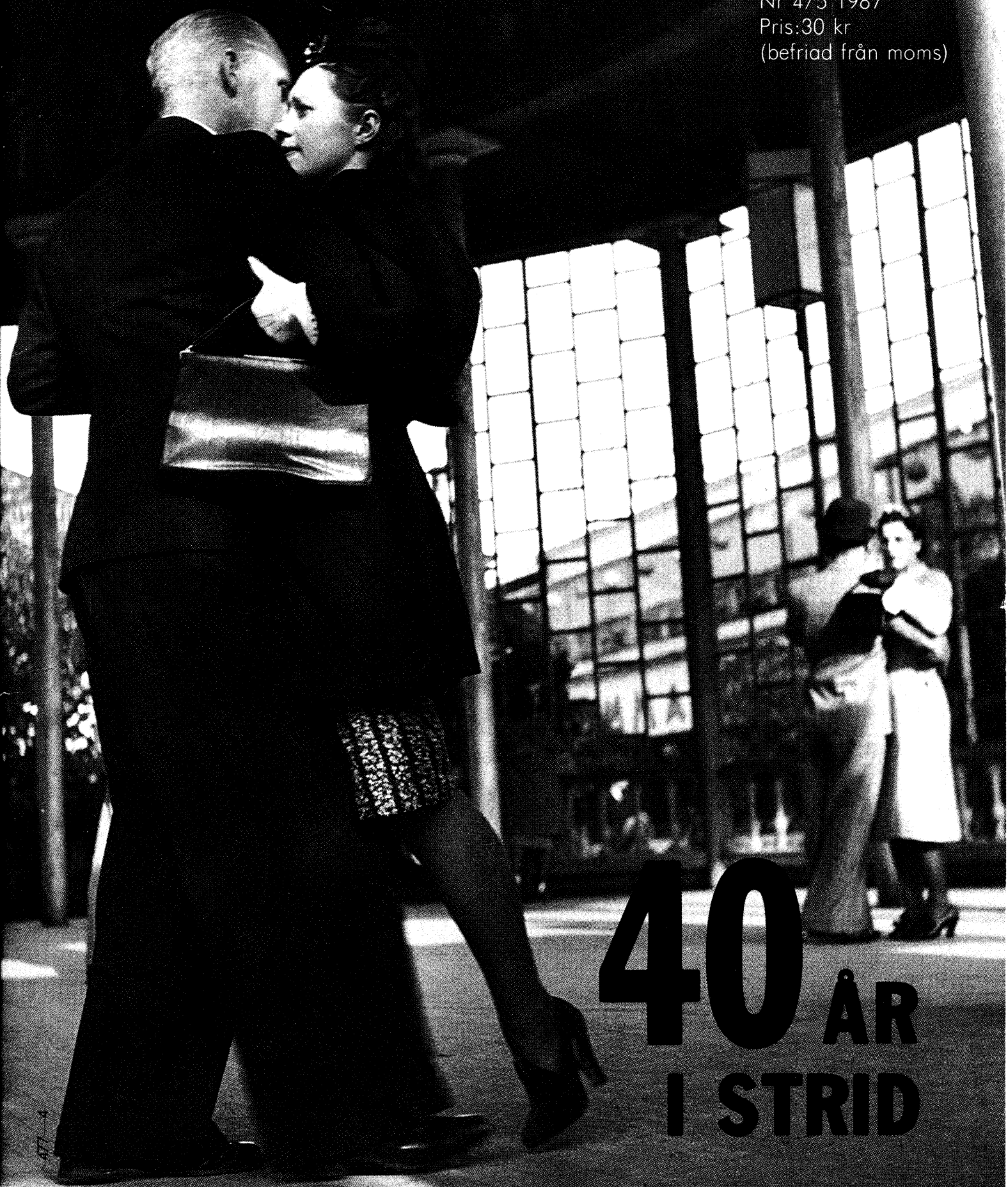


vi människor

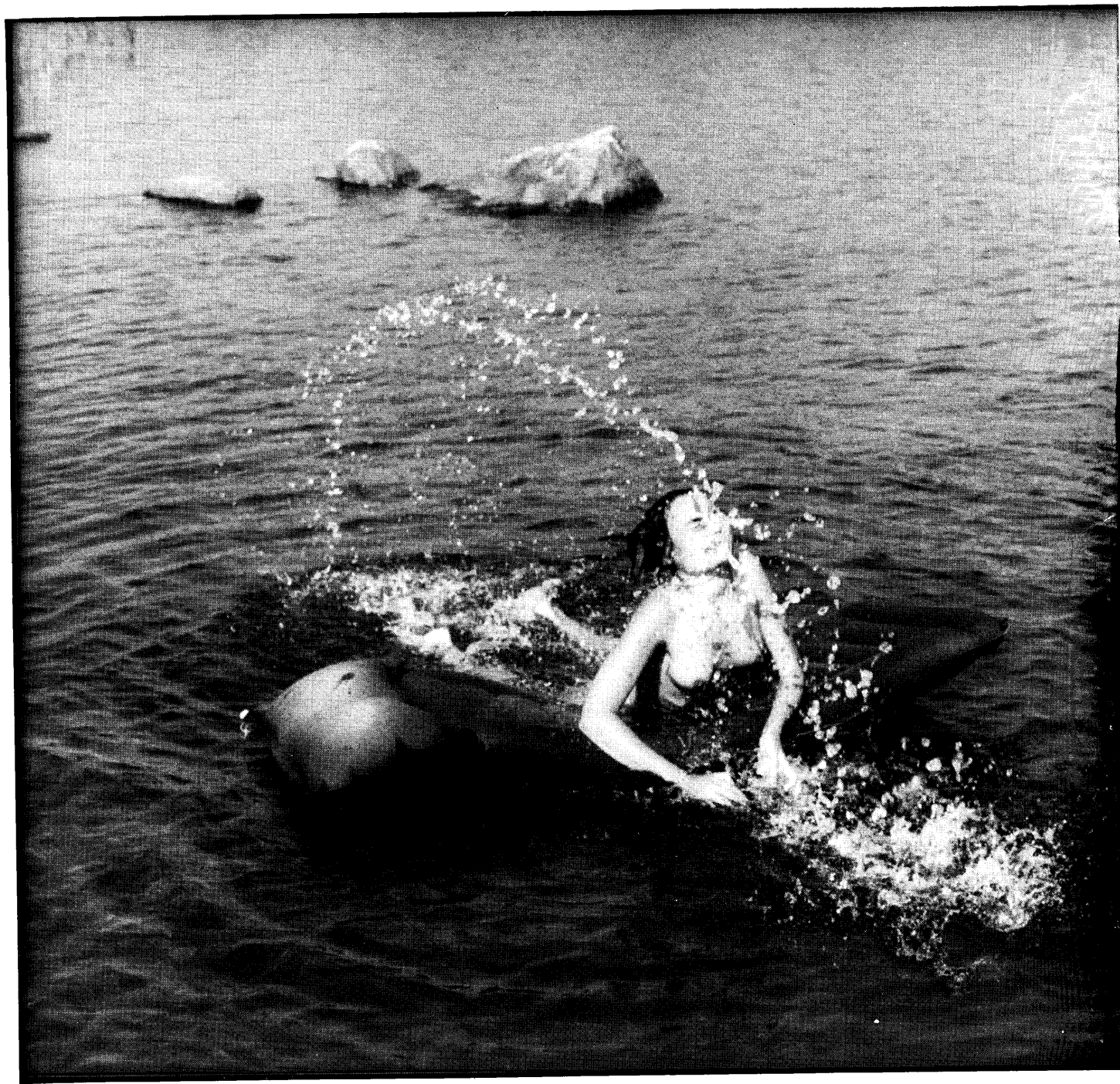
Nr 4/5 1987

Pris: 30 kr

(befriad från moms)



40 ÅR
I STRID



VI MÄNSKOR utges av Svenska Kvinnors Vänsterförbund. Nr 4/5 1987. POSTADRESS: Barnängsgatan 23, 116 41 Stockholm tel: 08-40 90 65. ANSVARIG UTGIVARE: Lotta Schüllerqvist. REDAKTIONSSEKRETERARE: Ingela Lundholm PRENUMERATION: 100 kr. Stödprenumeration 150 kr. Gåvoprenumeration 85 kr. POSTGIRO: 90 24-1. VI MÄNSKOR utkommer med 6 nr/år. REDAKTIONSKOMMITTÉ: Monica Dalin, Eva Ekelöf, Agneta Furvik, Susanne Johansson, Ingela Lundholm, Stephanie Melander, Lotta Schüllerqvist, Helene Thornblad, Ulrika Åling. Redaktionen ansvarar endast för beställt material. TRYCK: Tryckeri AB Federativ, Stockholm 1987. SÄTTNING: ordgruppen, Stockholm. OMSLAGSFOTO: Gunnar Lundh/Nordiska Museet.



BILD: STEPHANIE MELANDER

Fyrtio år av rapportering innanför Sveriges gränser och långt, långt utanför. Överallt där strid för fred och människovärde rasat.

Viktiga skildringar som andra tidningar inte ens vill se med skygglappar.

Men också fyrtio år av knappa ekonomiska resurser. Ibland har vi suttit stadigt på gravkanten. Andra gånger har vi hängt och dinglat med vitnande knogar.

Som idag.

Som vi vet är receptet egentligen väldigt enkelt. Varje prenumerant hittar en prenumerant till. Kupong, färdig att fylla i, finns i detta nummer på sidan 63.

Och tänk om flera läsare då och då tittade till Vi Mänskors stödfond. Vänd på tidningen. Ja, då Du. Då kanske vi till och med skulle kunna ge ut vår tidning med en gnutta marginal. Det skulle kännas tryggt.

Vi Mänkor har kommit ut sedan 1947. Fram till 1969 bar vi namnet Vi Kvinnor. Det är inte utan att det är med lite stolthet som vi denna gång presenterar återblickar ur vår historia.

När vi redan funnits i fyra decennier så ska vi finnas i fyra till. Åtminstone.



RUTH

Vi Mänskor hette tidigare Vi Kvinnor.

I detta nummer väljer Ruth Bohman ut artiklar från Vi Kvinnors födelse fram till namnbytet 1969.

Ar 1946 var jag hemmafru med tre barn i en liten by i Lappland. Tre veckor den hösten lämnade jag hushåll och barn och reste långt söderut till Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad. Elisabeth Tamm ägde godset Fogelstad och drev självständigt jordbruket. I den tidigare förvaltarbostaden hade hon inrättat skolans matsal och bibliotek. Lektionssalen fanns på mejerivinden. Skolan hade verkat sedan 1925. Dess mål var att ge en allt större krets av kvinnor kunskap och mod att använda sin rösträtt och myndighet som medborgare till politiskt arbete.

Elisabeth Tamm och Kerstin Hesselgren, skolans första lärare, var själva två av de första fem kvinnor som invaldes i riksdagen år 1921, då kvinnor kunde rösta och väljas för första gången.

Det var tidskriften "Tidevarvet" 1923-1936, som gjorde kretsen kring skolan känd i hela landet. Som nygift 1933 läste jag Tidevarvet tills den lades ned, sörjd och saknad också av mig.

Kvinnorna på Fogelstad var alltså inte okända för mig, men en oerhört spännande bekantskap. Där mötte jag också Elin Wägner, tidningens redaktör och Honorine Hermelin, skolans rektor och huvudlärare.

År 1949 flyttade familjen söderut. Jag fick nära till skolan och kunde varje år besöka Fogelstadsförbundets mötesdagar i midsommarhelgen.

Så kom det sig att just dessa år 40- och 50-tal för min del blev nära förbundna med SKV och Vi Kvinnor. Där hörde jag direktrapporter om grundarmötet i Paris för Kvinnornas Demokratiska Världsförbund och deltog i de stormiga diskussionerna kring förbundet och Stockholmsappellen de första åren. Där mötte jag också besökare från hela världen. Indira Gandhi och Kinas första hälsovårdsminister t.ex.

Och den dag då Koreakriget började lyssnade jag på radioutsändningarna tillsammans med Ada Nilsson. Jag minns min häpnad över hennes insiktsfulla kommentarer, så annorlunda än de USA-telegram, som radionyheterna bestod av. Hon var en kvinna som följde världshändelserna i de stora tidningarna på flera språk och kunde hävda sin egen mening om skeendet.

Hon och de andra Fogelstadskvinnorna, generationskamrater till min mor, blev mina förebilder. Deras politiska mod under förföljelserna glömmer jag aldrig. Elisabeth Tamm skrev i Vi Kvinnor fram till sin död 1958. □

RUTH BOHMAN

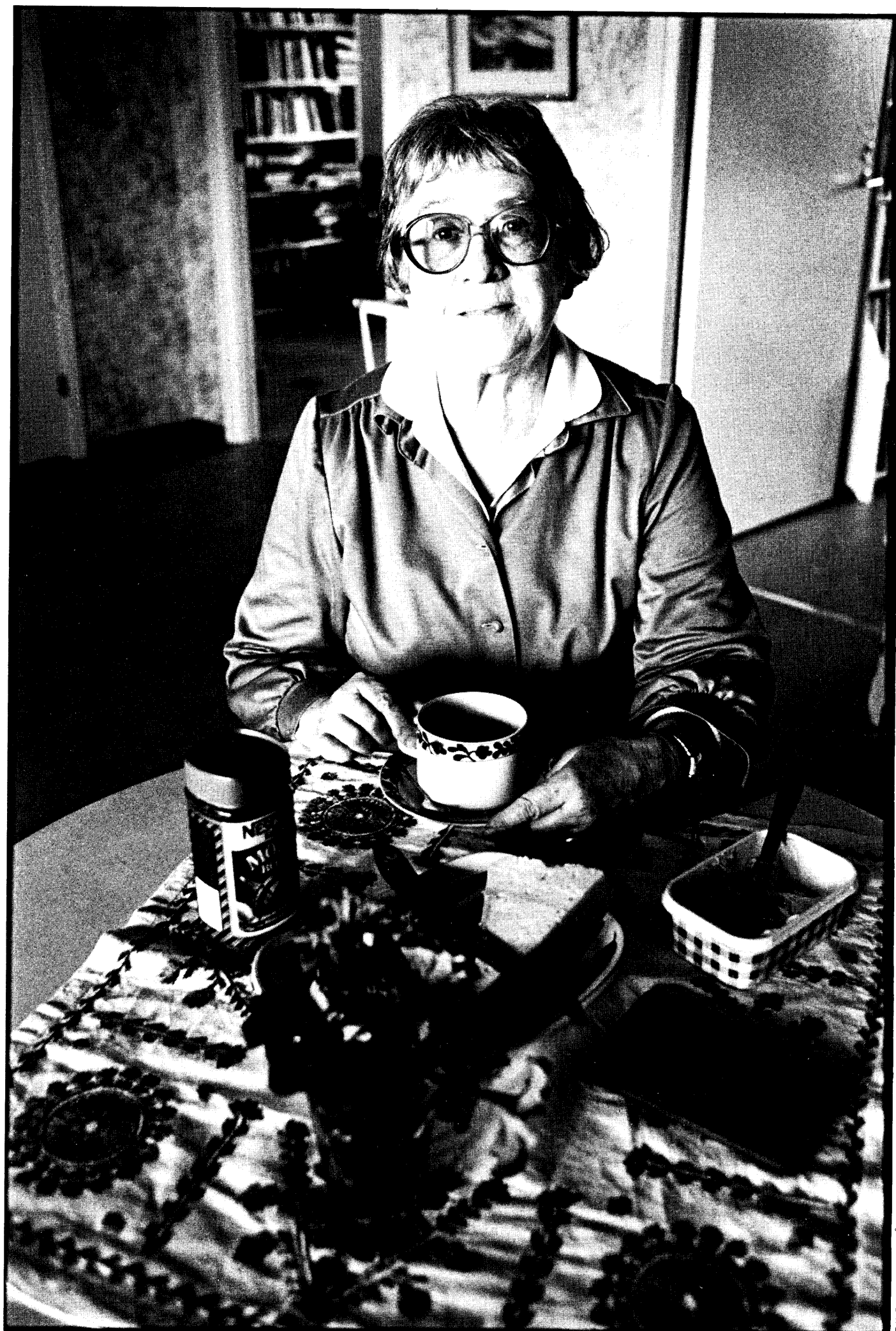


BILD: ULRIKA ÁLING



BILD: GUNNAR LUNDH/NORRISKA MUSEET

MILJONER

kvinnor manar till strid

FRED GENOM SAMARBETE. För människor med hoppfull håg och fantasi är Kvinnornas Demokratiska Världsförbund en fascinerande skapelse.

Ett enastående sammanträffande av omständigheter ligger bakom dess tillkomst. Vid en och samma tidpunkt fanns det i en hel rad av länder väldiga folkrörelser, som svetsat samman folkmajoriteten och brutit månghundraåriga skiljemurar mellan raser, religioner, partier och yrken. I Kina var det kampen mot Japan, som enade, i Indien var det frihetskampen, i Ryssland var enheten född ur revolutionen och prövad under en strid som gällde hela tillvaron, i Tjeckoslovakiet, Jugoslavien, Italien, Frankrike blev den till som motståndsrörelse under ockupationens nödår.

Vid samma tidpunkt fanns det i de flesta av världens länder en kvinnosak, ett medvetande om att kvinnorna hade rättigheter att kämpa för, gemensamma intressen att bevaka, möjligheter till politisk makt och en fredsvilja, som kunde bli avgörande för världens framtid.

Denna märkliga konstellation, kanske enastående i världshistorien, gav upphov till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund. Förbundet bildades i Paris i november 1945. Dess program är fred genom demokrati, alltså kamp mot fascismen. Fred med kvinnornas hjälp, alltså fulla politiska, ekonomiska, juridiska och sociala rättigheter åt världens kvinnor. Fred för barnens skull, alltså möjlighet för världens barn att växa upp till kroppsligt och själsligt friska, harmoniska lyckliga människor.

Kvinnornas Demokratiska Världsförbund har nu något över 80 miljoner medlemmar. Det är mycket, men också mycket för litet. Hur kommer det sig att många demokratiska kvinnor i många länder står tvekan eller avvisande och låter den stora möjligheten till en epokgörande kvinnoinsats glida förbi?

Ja, man säger att förbundet rymmer inom sig alltför många kommunister, de är inte demokrater och man kan inte samarbeta med dem. Här skall inte ordas mycket om vad demokrati är och var den finns. Bara några synpunkter.

Den första är tidsaktuell. Det finns perioder i ett folks historia då folkets stora flertal spontant har samma vilja, då en väldig våg av entusiasm för de mål man vill och måste nå bär över det som skiljer. Detta är för det folket i den tiden en verklig demokrati.

Den andra synpunkten äger, tror vi, giltighet även på lång sikt. Det var ju 1800-talets stora tanke att genom allmän folkuppfostran ge jordens alla människor möjlighet att bedöma samhällsproblemen och delta i deras lösning. Om man verkligen konsekvent tänker denna tanke till slut, var hamnar man då?

Människornas flertal torde dock i överskådlig framtid förbli anspråkslösa varelser med få ägodelar och små möjligheter. Varför skulle de inte, om de i full frihet fick ordna en våldsstat, ge den många kommunistiska drag?

Och så den tredje och allt överskuggande synpunkten: i vår tidsålder är samarbete med kommunisterna förutsättningen för fred. Och alla demokratiska kvinnor har det gemensamt att de vill fred. □

Vår tidning började som ett litet medlemsblad för Svenska Kvinnors Väns-terförbund i januari 1947. Förbundet hade under det gångna året beslutat att ansluta sig till det nybildade Kvinnornas Demokratiska Världsförbund.

Från år 1932 hade förbundet, bildat 1914, kallat sig "vänsterförbund" för att betona sin målsättning att samla både icke partianslutna kvinnor och dem som tillhörde "vänsterpartierna" i svensk politik, då var det liberaler, frisinnade och socialdemokrater, till samarbete kring freds- och kvinnofrågor i och utanför riksdagen.

Nu skulle samarbetet utvidgas, kvinnor som tillhörde det kommunistiska partiet inbjöds.

Andrea Andreen valdes till SKV:s ordförande och Vi Kvinnors redaktör.



Andra artiklar i samma nummer handlar om ras-förföljelserna i USA; om grekisk frihetskamp och om dödsdömda kvinnor i Francos Spanien.

Tidningen är alltså redan från början internationellt inriktad, men det finns också exempel på en vaken blick för svenska kvinnoproblem enligt den tradition som utbildats i SKV under 1920- och 30-talen.

BILD: GUNNAR LUNDH/SKV:S BILDARKIV



EN HALV MILJON AMERIKANSKA KVINNOR I VÅRT VÄRLDSFÖRBUND. I slutet av 1945 bildades i New-York en tillfällig kommitté av demokratiska kvinnor med uppgift att samarbeta med det nybildade världsförbundet.

Kommittén organiserade 8 mars ett möte där mer än 1,200 representanter för fackföreningar, intellektuella och ideella sammanslutningar av kvinnor deltog. Detta möte lade grunden till den nya massorganisation av vita och färgade amerikanska kvinnor — *Congress of American Women* — som anslutit sig till Kvinnornas Demokratiska Världsförbunds program.

Bland dess ledare är mrs Gene Weltfish, professor vid Columbias universitet, och mrs Vivian Mason, som representerar negerkvinnornas stora organisation. Bland de anslutna förbunden finns grupper av fackföreningskvinnor ur A.F.L. och C.I.O. samt fria yrkesorganisationer. En grupp utgöres exempelvis av kvinnliga piloter ur det amerikanska flyget.

För närvarande räknar Congress of American Women mer än en halv miljon medlemmar. I olika städer som Detroit, Philadelphia, Washington, Boston, Chicago och Los Angeles har sektioner bildats.

Organisationen vill stimulera de amerikanska kvinnorna till aktivare deltagande i det politiska livet — ett av dess slagord är "48 kvinnor till kongressen 48", d.v.s. minst en kvinnlig deputerad från varje stat i USA vid valen 1948.

Nu finns ingen kvinna i senaten och endast tio i representanthuset. □

DELTID — MEN SAMTIDIGT LIKA LÖN! För och emot Lag om deltidarbete.

Deltidsarbete är högst önskvärt i många fall, men en lagstiftning kan leda till att kvinnorna vid lågkonjunkturer endast hänvisas till deltidarbete.

Det kan även tänkas att arbetsgivaren med tanke på deras eventuella framtida önskan om deltidarbete inte anförtror dem samma kvalificerade arbetsuppgifter som han eljest skulle gjort, vilket kan sätta spår i anställnings och lönevillkor, återverka på befördringsmöjligheter och i sin tur leda till sämre utbildningsmöjligheter.

Fru Möller framhöll, att man bör förbättra arbetsförhållandena, ge kvinnorna lika lön som männen och samma befördringsmöjligheter, rationalisera köken, skaffa billig färdiglagad mat, billigare barndaghem m.m.

Under den livliga diskussion som följde visade sig alla vara eniga om att dagens akuta situation med de utsläpade mödrarna kräver sin omedelbara lösning. Man får förekomma de olämpliga konsekvenserna av en lagstiftning och se till att lagen inte blir till skada för kvinnorna. □

— Ur *Vi Kvinnor* nr 1 1947



BILD: ANDERS PETERSEN/MIRA

ÄKTENSKAP FÖRGÅR, FÖRÄLDRASKAP BESTÅR. Vid Vänsterförbundets välbesökta sammanträde i Lilienhoffska huset 12 jan. förekom en livlig och givande diskussion "Kring föräldrabalk och Lag om deltidarbete".

Advokat Eva Andén redogjorde för förslaget till Föräldrabalk och framhöll klokt och spirituellt dess för- och nackdelar. Hon framhöll det betydelsefulla i benämningen föräldrabalk, varigenom föräldrar införes som juridiskt begrepp, vilket bör ses som ett uttryck för ökad förståelse för föräldraskapets ansvar och betydelse.

Advokat A. ställde sig mycket skeptisk mot blodundersökningar som medel att fastställa faderskap och ansåg, att de sakkunniga ej haft nog kontakt med verkligt ingående erfarenhet och att det var för mycket vetenskap och för lite mänsklighet i förslaget.

Hon varnade för att kvinnan skulle bli åsidosatt i förmyndarfrågan. Enligt föräldrabalken är fadern förmyndare och modern kan bli medförmyndare "om hon begär det och så finnes lämpligt". Advokatsamfundet går t.o.m. emot detta. Vid adoption däremot kan den som har vårdnaden om barnet, vilket ju oftast är modern, adoptera bort detta utan den andra förälderns samtycke.

Då är det inte så viktigt med faderskapet! . . . □

Man diskuterar lagförslag om "föräldraskap" och "deltid". Två nya begrepp i lagboken.

FASCISTER

sprider krigshysteri

FEBERTEMPERATUR I USA. Nobelpristagarinnan madame Irène Joliot-Curie, professor vid Sorbonne, chef för Radiuminstitutet, medlem av Franska kommissariatet för atomenergin, arresterades av de amerikanska myndigheterna och fördes till fängelset på Ellis Island den 19 mars i år, när hon med flyg anlände till USA:

Hon hade begivit sig till USA på inbjudan av New York-kommittén för hjälp till antifascistiska flyktingar och skulle hålla föredrag i olika delar av landet.

Meddelandet om denna skymf mot en av den samtida vetenskapens främsta personligheter väckte omedelbart en storm av protester från hela världen. Madame Joliot-Curie måste släppas — men mot förbindelse att till amerikanska myndigheter rapportera varje ändring av sin vistelseort.

Vid återkomsten från resan förklarade madame Joliot-Curie vid en pressmottagning:

”Mitt personliga obehag är ingenting i jämförelse med vad denna händelse avslöjar om stämningen i USA.”

en amerikanska reaktionens nervositet tycks gå mot kulmen.

Strax före skandalen med madame Joliot-Curies arrestering kom en annan skandal som gett eko över världen: för första gången har de amerikanska myndigheterna förhindrat en officiell delegat, inbjuden av FN, att bege sig till USA och delta i vederbörande FN-kommissions arbete.

Delegaten var madame Françoise Leclercq, fransk katolik, medlem av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund och känd för oss i Sverige från KDV:s exekutivmöte i Stockholm i höstas. FN:s sociala och ekonomiska råds sekretariat hade officiellt inbjudit KDV att låta sig representeras av madame Leclercq vid det sammanträde i FN:s kvinnokommission som började 5 januari.

Vi låter henne själv berätta:

”Redan den 26 december visade jag USA:s vice-konsul i Paris min telegrafiska inbjudan från FN. Han bad mig komma igen 2 januari.

I stället för att då ge mig mitt utlovade visum sade han mig att Washingtons visumtillstånd skulle dröja minst två veckor. Under lögnaktiga förevändningar fördröjdes mitt visum till den 22 januari, då jag genast reste.

Jag kom till Lake Success när sessionen var i det närmaste slut. Hela pressen talade om händelsen, och hela Amerika fick på det sättet veta vad jag svarat USA-konsuln: jag är inte kommunist, men inte heller antikommunist.

Mitt visum begränsades med en särskild påskrift min rörelsefrihet till staden New York och FN:s säte i Lake Success. Vad jag hann se av Amerika var dock att krigshysteri och kommunistkräck piskas fram genom en fanatisk propagandaorkester i press, radio och film.

Tiotals miljoner dollar begärs av kongressen för det kalla kriget mot Sovjetunionen.

Det krävs mod idag att arbeta mot krigspropagandan. Bara att delta i den breda rörelsen kring Wallace är tillräckligt för att man skall förlora sin anställning i den statliga administrationen. Wallaces plan för hjälp till Europa utan politiska villkor vinner allt flera anhängare.

Trots att en stor del av det amerikanska folket ännu är duperat av

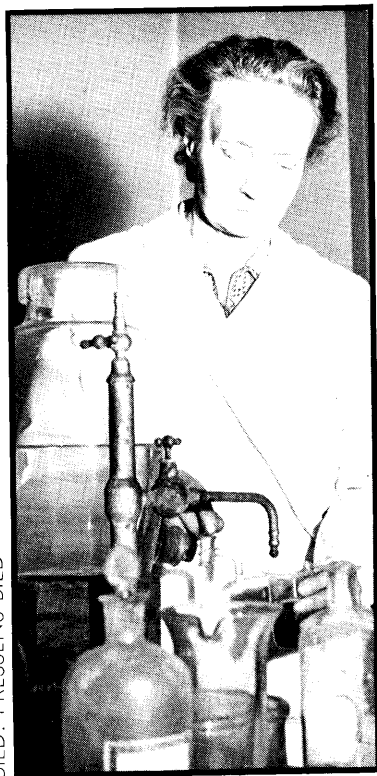


BILD: PRESENS BILD

Madame Joliot-Curie

Wall streets frenetiska propaganda, kan det hända att presidentvalet detta år blir en vändpunkt i Amerikas historia.” □

GREKLAND! Grekland och Spanien — två blödande sår i den demokratiska mänsklighetens samarbete. Två folk i vår egen världsdel, som under ofattbara offer värjer sin rätt till frihet.

Liksom Francoregimen sitter den reaktionära atenregeringen vid makten tack vare stödet från Amerika, i första hand.

Vid den internationella greklandskonferensen i Paris 10 april i år deklarerade den grekiske delegaten, parlamentsledamoten Mr. K. Ziliacus, representant för Labour Party, att den engelsk-amerikanska interventionen i Grekland har ett enda syfte: Att bevara Grekland som en stödjepunkt för anglosachsarnas traditionella imperialistiska politik i Europa.

Han underströk att dessa stater inte drar sig för att mot den demokratiska folkmajoritetens vilja hålla en fascistisk minoritet vid makten.

Av de 300 miljoner dollar som anslogs till ”greklandshjälpen” genom Trumandoktrinen har 230 miljoner förbrukats för kriget mot det grekiska folket. En amerikansk militärkommission under ledning av generalmajoren James A. Van Fleet fungerar som överkommando för regeringstrupperna.

Under tiden växer nöden i landet. Arbetslösheten är oerhörd. Hundratusentals grekiska barn är föräldralösa och hemlösa, rachitis och tuberkulos härjar. Många tusen grekiska kvinnor och män är f.n. fängslade eller deporterade. Inbördeskriget och regeringsterrorn har kostat tusentals människor livet.

Detta är endast glimtar av den grekiska verkligheten, citerade ur Pariskonferensens rapporter. Lidandet i hela dess vidd kan vi endast ana.

Och trots allt kämpar Grekland, okuvligt. Den demokratiska befrielsearmén under Markos ledning kontrollerar nu, enligt amerikanska tidskriften The New Republic, mellan 70 och 80 procent av det grekiska territoriet.

Allt detta angår oss — dig och mig. Det angår oss djupt och obevekligt att grekiska barn sover i rännstenen och svälter ihjäl i mödrarnas armar.

Det angår oss att i detta fascistiska Grekland de demokratiska organisationer som kämpar för Greklands yttre och inre frihet är ställda utanför lagen: fackföreningarna, motståndsrörelsen EAM med dess partier — socialdemokratiska partiet, kommunisterna, agrarpartiet, radikala demokratiska partiet, demokratiska unionen, vänsterliberalerna.

Vi blir medansvariga för de följer den grekiska tragedin kan få för världsfreden, om vi inte gör en insats efter våra krafter för att stärka den opinion över hela världen som nu allt starkare kräver slut på den amerikanska interventionen, slut på terrorn och frihet för de demokratiska organisationerna. □

— Ur *Vi Kvinnor* nr 2 1948

Den 12 mars detta år talade president Truman inför USA:s kongress.

Han proklamerade att hädanefter skulle USA ingripa överallt i världen, där dess regering ansåg att freden var hotad — direkt eller indirekt — och därmed USA:s säkerhet i fara.

USA ensamt hade atombomber.

Världen fick ”Trumandoktrinen”.

Konsekvenserna var svåra.



Truman hade utfärdat en order om "lojalitetskontroll", som omfattade två miljoner femhundratusen statstjänstemän. Bristande lojalitet definierades som: "Medlemskap i, nära anslutning till eller vänskaplig förbindelse med. . . varje organisation, förbund, rörelse, grupp eller sammanslutning av personer, som av justitieministern betecknas som totalitär".

Wallace hade tillhört Roosevelts regering under kriget och var handelsminister i Trumans tills Truman i september 1946 krävde att han begärde avsked, därför att han hade invändningar mot presidentens politik. Den nya presidenten blev Truman, som fortsatte sin tidigare linje.

Sverige fick "Marshallhjälp" av USA sommaren 1948. I villkoren ingick ett löfte att "förhindra politiska oroligheter framkallade i synnerhet av militanta kommunistiska minoriteter".

Kvinnors samarbete över den av Churchill proklamerade "järnridån" var tydligen farlig för USA.

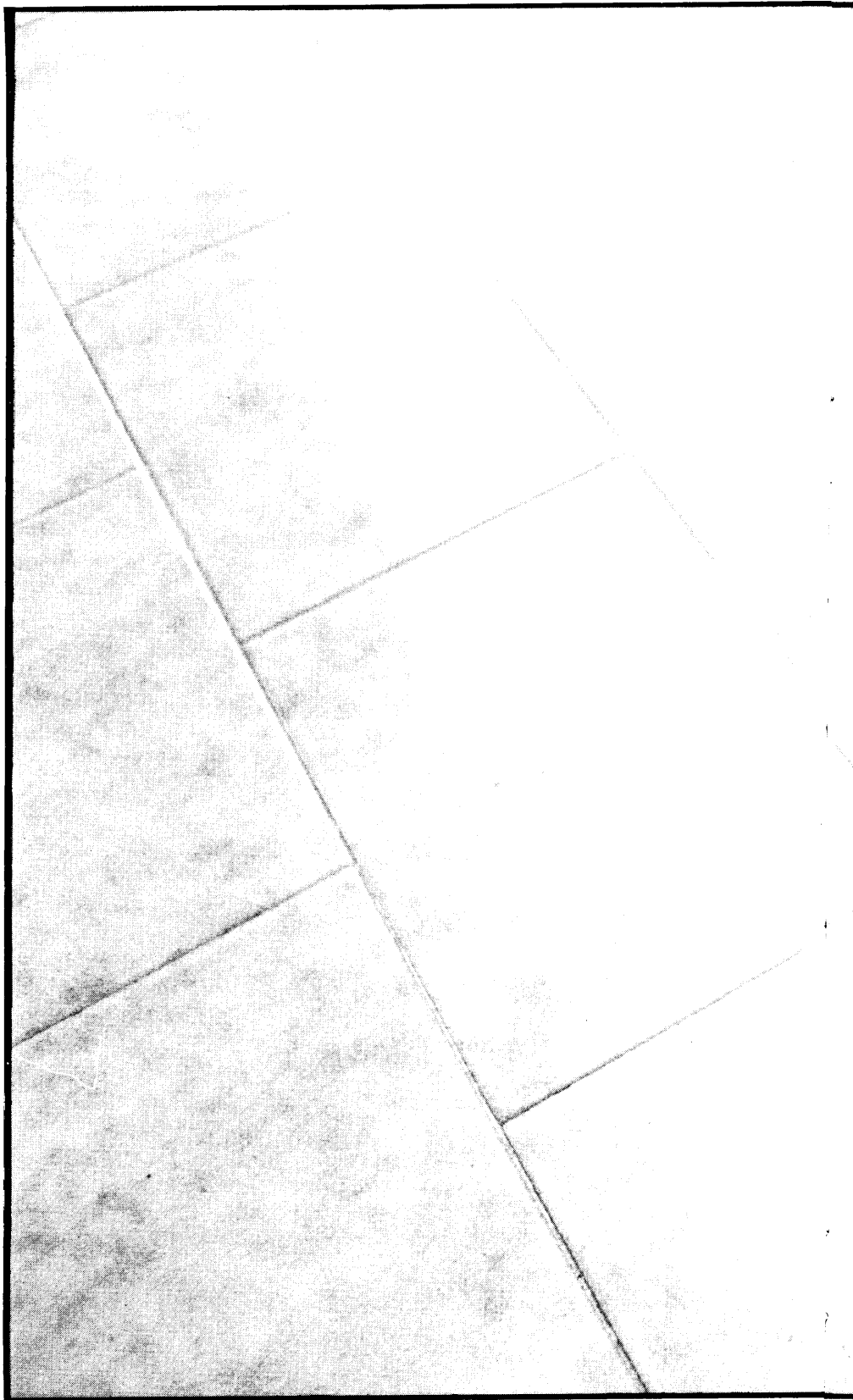


BILD: ULRIKA ÅLING



SKV i Sverige liksom hela Kvinnornas Demokratiska Världsförbund förklarades vara "en kommunistisk täckorganisation".

De partibundna folkpartister och socialdemokrater som fanns i SKV lämnade organisationen. Kvar blev kärntruppen, liberalerna kring Ada Nilsson och Elisabeth Tamm, som redan år 1923 hade gått sina egna vägar, då de lämnade det liberala partiet för ett brett kvinnosamarbete.

Nu strömmade nya medlemmar in i förbundet.

I april 1949 kungjordes att ett fördrag om militärt samarbete upprättats mellan USA, Kanada, Danmark, Norge, Island, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Portugal, Italien.

Det kallades "Atlantpakten" och ledde till att en kraftig upprustning startade i det krigshärjade Europa och till förföljelser av alla som motsatte sig.

RÄTTSSÄKERHET. Den historiska utvecklingen har under olika skeden i olika länder och världsdelar sökt skapa rättssäkerhet, men också sett den förtrampas.

För att inte gå längre tillbaka än ett eller annat århundrade erinra vi oss, att den franska revolutionen fordrade rättssäkerhet. Denna dess förklaring stödde sig på den amerikanske frihetshjälten George Washington och överensstämde med den författning han och hans medhjälpare utarbetade för Nord-Amerikas Förenta Stater.

Washington blev USA:s förste president, och det är således samma ämbete mr Truman nu bekläder. Men inför frihet och rättssäkerhet i dagens Amerika står man frågande.

Det är begrepp som givetvis alltjämt hyllas av en stor minoritet, men majoriteten har tolkat författningen genom att beröva misshagliga personer friheten och utvisa andra såsom "icke önskvärda".

Det senare har bl.a. drabbat en delegation med kända namn och en framstående engelsk biskop i spetsen. Delegationen ville föra världsfredens talan. Men detta överensstämde inte med bombernas och rustningsindustriens intressen.

Ytterligare upprörande var en annan händelse, som ligger oss mycket nära och ägde rum för icke länge sedan. Det gällde en fredsdelegation, som blivit ombedd tala både i Belgien och Holland.

I Belgien gick allt väl. Men komma till Amsterdam förklarades representanterna för "icke önskvärda". Icke nog med det, de bevakades t.o.m. av polis.

Bland delegaterna befann sig även en känd dansk kvinna, socialdemokrat och således tillhörande Danmarks regeringsparti, och ordförande i danska sektionen av KDV.

Hon fick tillbringa återstoden av dagen under polisbevakning och fördes på kvällen till ett skumt hotell. Utanför dörren posterade hela natten en polis. Följande morgon eskorterades hon till tåget av polis och — tillsammans med en förbrytare bevakad av en annan polis — nådde hon slutligen holländska gränsen och kunde därefter återvända till Köpenhamn.

Vilken kränkning! Hur kan ett land göra sig skyldigt till ett sådant beteende mot fredliga och oförvitliga medborgare?

— "Jo", svarade myndigheterna i Amsterdam, "det kan man då man tillhör Atlantpakten".

— D ä r kom sanningen fram! Men om något händer i öster, vad säga krigshetsarna då?

Sådant är tillståndet i vår sönderslitna värld. Här man i n g e n t i n g lärt av tvenne världskrig — även om det sista aldrig fullt avslutades — annat än att ordet f r e d och dess innebörd är ett rött skynke för dem, som anse sig föra civilisationens talan? □

ELISABETH TAMM

APPELL

för fred hotar högern

DEN "FARLIGA" STOCKHOLMSAPPELLEN. Vi kräver ovillkorligt förbud mot atomvapnet, som är ett vapen för terror och för massutrotning av människor.

Vi kräver upprättandet av en sträng internationell kontroll för att säkra detta förbuds efterlevnad.

Vi anser att den regering som först använder atomvapnet, mot vilket land det än må vara, skulle begå ett brott mot mänskligheten och måste behandlas som en krigsförbrytare.

Vi uppmanar alla människor av god vilja i hela världen att underteckna denna appell.

Så enkel och redig är texten till Stockholmsappellen. Har ni sett den återgiven i svenska tidningar och tidskrifter? Nej, det har ni inte. En så tydligt och klart formulerad text skulle nämligen gå mycket illa ihop med alla de fria fantasier som svenska folket blivit serverad till morgonkaffet om denna appells farlighet.

En av Stockholms aftontidningar hade en kommentar, där man bl.a. kunde läsa: "i appellen *lär* stå något om. . ." För en tidning som har så väl reda på hur det ser ut i hollywoodstjärnornas intimaste rum tycker man det skulle varit en smal sak att skaffa sig den riktiga ordalydelsen av Stockholmsappellen. Men nix. Då hade man måst överge egna fantasier om "appellens avsikter. . ."

Är det fair play?



CLARA-MARIA

I maj 1950 samlades Världsfredsrådet, 130 delegater från 35 länder, i Stockholm. En appell om fullständigt förbud mot atomvapen antogs och en världsomfattande namninsamling för att väcka opinionen startades.

I nummer 6 detta år finns en notis som kort illustrerar hur appellen behandlades i svensk press.

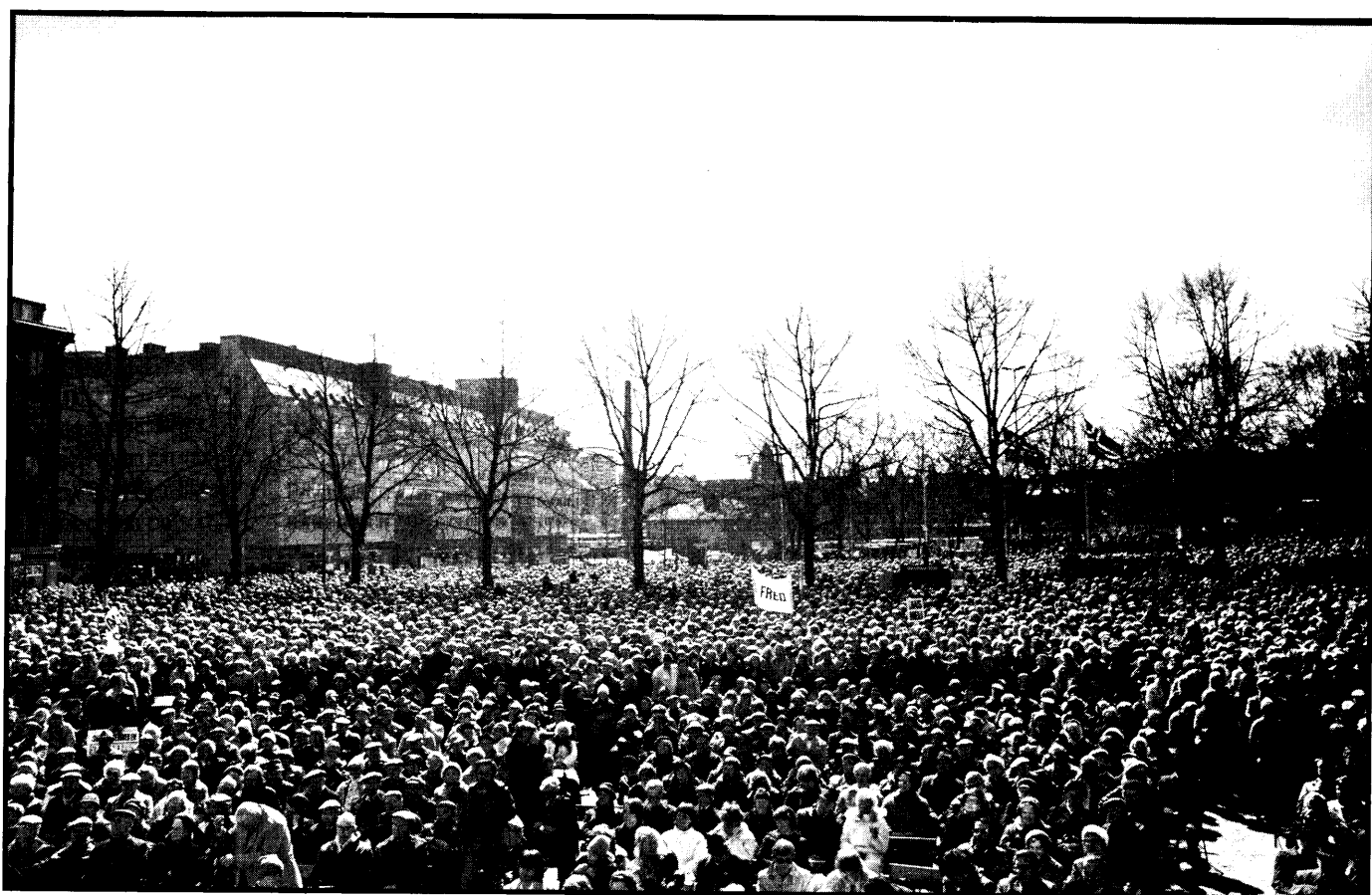
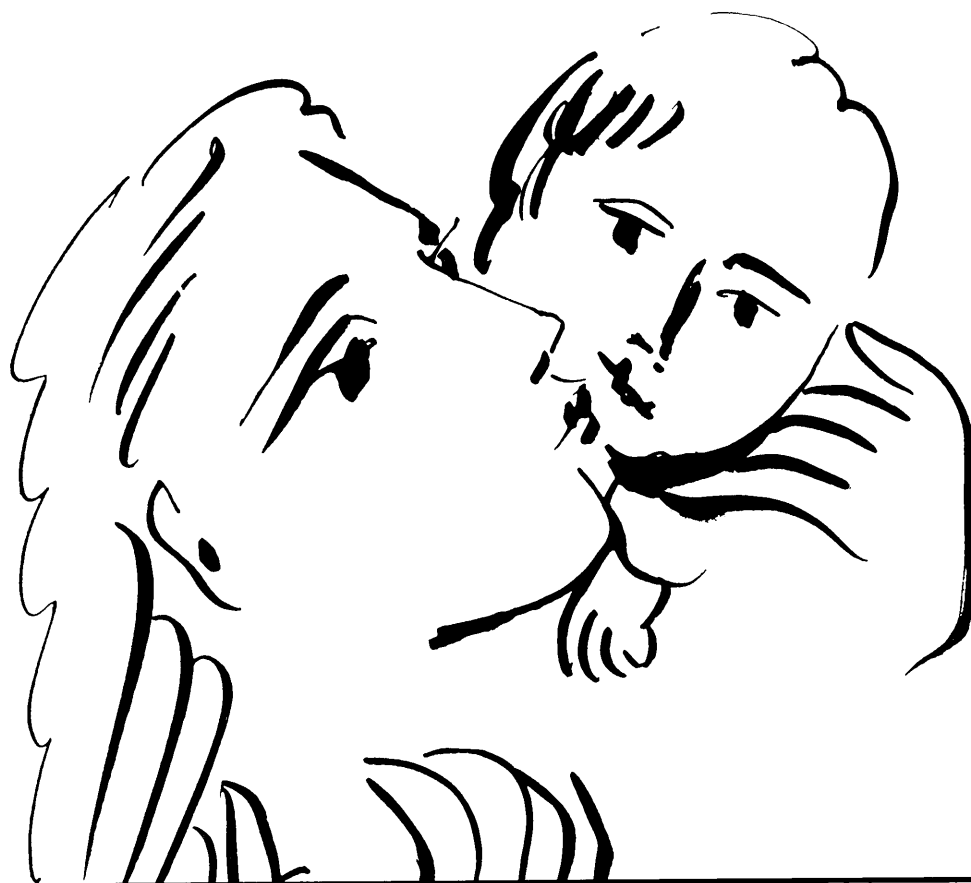


BILD: TOMMY OLOFSSON/MIRA

— Ur *Vi Kvinnor* nr 6 1950

Jan. — Febr. 1951



Många kvinnor med henne har arresterats för sin kamp mot detta smutsiga krig.

Dessa krafter i Frankrike som fruktar folkets fredsvilja, har nu även gått till direkt angrepp mot KDV:s ordförande, madame Eugénie Cotton, och riktat en helt orimlig anklagelse för landsförräderi mot denna ledande gestalt i kvinnornas världsörelse för freden.

Hon är också ordförande för Franska kvinnoförbundet. Detta förbund utgav i våras en affisch mot kriget i Viet-Nam, den visar en mor som river sönder sin sons värvningsblankett och säger:

”Nej, du skall inte låta värva dig! Vi är ansvariga för våra söner. För att inte behöva sörja dem, döda eller stympa de, kräv arbete för dem i Frankrike! Kräv, med Franska kvinnoförbundet, expeditionskårens återdragande och slut på kriget i Viet-nam!”

Tusentals franska mödrar sörjer i dag söner som stupat i Viet-Nam, inte för Frankrikes intressen som reaktionen säger dem, utan för de trusters och bankers intressen som vill fortsätta att berika sig på Viet-Namns rika råvarutillgångar.

Affischen var född ur den protest som Frankrikes kvinnor reser mot detta orättfärdiga krig, och ur medvetandet om att kampen mot kriget i Viet-Nam är en del av kampen mot det världskrig som storfinanserna och dess medhjälpare förbereder.

Såsom ordf. för Franska kvinnoförbundet är nu madame Cotton anklagad för att ha ”provocerat till demoralisering av armén och nationen, i syfte att skada försvaret”.

Det är en oerhörd anklagelse mot en kvinna som ställt hela sin vetenskapliga auktoritet och alla sina krafter i fredens tjänst. I hennes person har reaktionen angripit de franska kvinnornas miljonförbund och hela vårt KDV.

Kring madame Cotton sluter nu de fredsölskande kvinnorna över hela världen upp och protesterar hos de franska myndigheterna mot denna nedriga anklagelse. Madame Cotton själv mottar tusentals brev från världens alla hörn där kvinnorna betygar henne sin vilja att försvara henne genom ökad insats i fredskampen.

Hon säger själv, lugnt och övertygat, om dessa högar av brev:

”Dessa brev är min domare. Deras mängd och innehåll bevisar för mig att jag har rätt”.

SKV har protesterat mot angreppet mot madame Cotton och krävt omedelbart upphävande av anklagelsen. I brevet heter det bl.a.:

”De franska kvinnorna för en storartad kamp för Frankrikes och världens fred, och inspirerar genom sitt strålande exempel hela den kvinnornas världsörelse för fred för vilken madame Cotton är en av de mest älskade och respekterade representanterna.

Alla fredsölskande kvinnor står på madame Cottons sida i hennes rättvisa kamp för rätten att försvara freden”.

Men låt oss inte glömma att tyngre än protester väger ändå i dag många nya tiotals och hundratals namnunderskrifter på Stockholmsappellen! □

Frankrike förde krig i Vietnam. Undertryckandet av allt motstånd mot krigspolitiken tog sig många uttryck.



Madame Eugénie Cotton



KNAPPARNA

AV MOA MARTINSSON

Det är inte fråga om knappar som teknikerna har givit oss att trycka på, för att underlätta levnadsvägen.

Det rör sig om helt vanliga knappar.

Knappen var också en stor uppfinning på sin tid. Det var ingen dum människa som uppfann knapp och knapphål. Trots blixtlås är den uppfinningen fortfarande oundgänglig. När krig, och rustning för krig, kommer metallerna att tryta och gör det omöjligt att få tag i blixtlås och hyskor och hakar, ja, då måste vi övergå till den fornnordiska trä-, ben-, eller hornknappen.

Det har vi fått erfara under senaste krig. Det är bara ett år sedan det slutade, så de erfarenheterna kan vi inte ha glömt. Det finns uppfinningar som står sig i evighet. Bland dem knappen.

Men det var inte det. Utan det var en decemberdag för tjugufem år sedan. Det skulle bli avslutningsfest i Djurnäs skola, Ösmo socken, Södertörn. NTO:s barntempel stod för festligheterna. Och det skulle spelas teater och dansas kring julgran, det skulle bli en massa roligt.

Själv hade jag skrivit en liten pjäs till teatern. Mitt första dramatiska försök, skulle jag tro. Lite grubbel och besvär var det nog med teaterpjäsen i all dess enkelhet, men ett intet mot det att skaffa ett par pojkbyxor som fattades.

Fem pojkar skulle till festen, men endast fyra par passabla byxor kunde uppdrivas. Det var depression, arbetslöshet, och svårighet av alla slag. Hur det egentligen gick dag efter dag står som ett suddigt minne. Men denna dag står klar.

En pojke eller också jag själv skulle få bli hemma. Två av pojkarna spelade med i pjäsen, de måste ju gå. Jag hade en kjol. Den enda som gick att ha bland folk, och det enda tänkbara att sy om till ett par byxor.

Om inte jag var med och såg på pjäsen, så var halva nöjet för barnen förstört, och gick jag med och lät en pojke sitta hemma, så var ju allas vårt nöje förstört. Vi rådslog, vi pratade hit och dit. Vi hade skjutit på saken så vi hunnit till näst sista dagen, en grå regndiger barmarksdag i december. Barmark hade vi inget emot, snö och köld var våra fiender — ty ingen banade vår väg efter snöfallen.

— Jag är på festen en stund, så springer jag hem och så får du mina byxor och kan ge dig dit, säger en av bröderna till den yngste som var den olycklige byxlöse.

Då tog jag resolut fram kjolen och började sprätta sönder, klippte till och satte mig vid "Singers symaskin på

BILD: GUNNAR LUNDHOLM

avbetalning" och började sy. Pojkarna stod runt om maskinen. De såg byxorna växa fram under nålen, de såg allvarligt på mig.

— Kanske du kan låna en kjol av Lotta, sa den äldste.

"Lotta" bodde ett bra stycke bort, hon hade bara långa gammalmodiga kjolar och skulle absolut inte tillåta, att jag kortade av en kjol för henne.

Jag trampade maskinen och grunnade så det höll på att slå eld i hjärnan.

— Jag färgar en bomullskjol, jag har mattasfärg, hemma, sa jag.

— Då förkyler du dej, det är för kallt. Du har ingen kappa, sa den äldste. — Jag tar en filt om mej medan vi går, jag gömmer den i en buske invid skolan tills vi går hem.

— Vi har ju ingen filt?

— Jag lånar mor Lottas schal, säger jag förtvivlad.

Jag var fast besluten att det skulle ordna sig. Nu hade jag sprättat sönder kjolen, byxorna artade sig till att bli bra. Pojkarna gjorde allt de kunde för att jag skulle sitta kvar vid maskinen, sköljde potatis, ordnade bäddarna för natten och jag blev färdig, hade kommit till knapparna.

Det fanns inte en knapp i huset, hur jag letade. Varenda avlagd trasa var knapparna sprättade ur.

— Vi springer till boden, ropades i korus.

— Jag har inte ett öre.

— Vi har femtio öre ihop, vi tar dom.

Nej, så sannerligen femtioöringen skulle de ha tillsammans på festen.

— Ni får nog knappar på kredit, jag skall skriva en lapp, så kan vi få ett par sillar också, vi har bara en sill till kvällen. De två äldsta fick på sig med en fart, jag följde dem ut, det var nedmörkt, ett duggregn föll.

— Jag går själv, sa jag.

— Du ska sy färdigt och så ska du färga kjolen, därmed pilade de i väg.

En fjärdingsväg till handelsboden. Jag satt en lång stund vid symaskinen och tänkte på saker och ting. Jag tappade lusten, brydde mig inte om att ge mig av på fest, fjorton dar före jul i mörkfärgad bomullskjol. Ungarna kunde gärna vara hemma dom också.

Vad tjänade det hela till?

Skolan var förstas den enda ljusningen för dem. En klok, god lärarinna, alla eleverna från fattiga hem. Hon hade lyckats med att få stämning och anda i sin skola, så barnen glömde en stor del av den livets realism de var för unga att ha tagit del av. Barntemplet, så som det sköttes i den skolan, kunde vara ett mönster för en skola för problem-barn. Barn och lärarinna i djupaste samförstånd och kamratskap.

Allt detta skymdes bort av stundens tristess. Ungarna blev ju varken mätta eller klädda för att de hade en klok lärarinna som försökte lysa upp tillvaron och ge dem något av livets andliga rikedom. Hon var en pionjär för trakten. Visserligen, men livets realitet skymmer ofta så mycket av andligt värde.

— Ska du inte sy byxorna färdiga? frågade en enträgen röst.

— Ja och din kjol då. . .? dom är snart här med knapparna.

Tre par klara, allvarliga barnaögon ser uppfordrande på mig.

Efter ett par timmar hörs ivriga röster, genomvåta av regn stormar pojkarna in i ett kök där en nyss färgad bomullskjol hänger på tork i spiseln, och på bordet står dukat rågmjölsgrot och mjölk, potatis och sill. Mätta skulle vi i alla fall vara när vi gick och lade oss. Nästa dag fick det väl bli någon råd.

— Du har brev och paket från utlandet, du ska se va dom glodde i handelsboden, dom fick inte titta, för frun gjode paket av alltihop och sa till, att vi skulle vara rädda om det.

Jag satte mig vid maskin, stum, överväldigad. Brev från utlandet! Paket! Vem i all världen?

Brevet var från Sydtyskland. Paketet var två böcker, Ditle Menneskebarn. Brevet var från Martin Andersen-Nexö. Jag hade ett par år förut läst en bok av honom, Pelle Erövraren, och på måfå sänt ett brev ut i världen. Nu, två år efter kom svaret. En stor författare som kunde skriva så underbara böcker.

Han sände brev och böcker hit, till ett förfallet torp. Ja, det kunde han ju inte veta hur här såg ut och Gud ske lov för det. Jag böjde mitt huvud mot min maskin "på avbetalning" och grät, inte av glädje, inte av sorg. Varför jag grät, vet jag inte än i dag.

— Läs brevet, viskade den äldste. Jag läste brevet och förklarade de danska orden så gott jag kunde för de andäktigt lyssnande barnen. Det var ett av de vackraste brev jag fått i hela mitt liv och jag har nog ett par tre tusen i det här laget.

— Nu måste ni ha nåt varmt i er och nåt torrt på er, ropade jag.

Livslusten strömmade till. Här skulle gås på fest, vad betydde väl trasor, skulder och dålig mat när man får brev från en världsberömd författare. Vi åt och läste om brevet och pojkarna tyckte att danska var då ett språk som man kunde lära sig. Var inte utländskan svårare än så var det ingen konst.

— Nu skall jag sy i knapparna, var har ni dom?

De hade glömt knapparna och sillen. Brev och paket till mor från utlandet var ett äventyr, där knappar och sill och byxor omsydda av mors bästa kjol inte existerade.

En halv mil sammanlagt hade de traskat i regn och mörker och kom hem utan knappar. De hade glömt sin egen fest för den glädje de trodde jag skulle få genom brevet. Vem som helst fick bli arg och ge förmaningar men jag kunde inte just då.

Jag tröstade dem och sa att jag visste råd och så tände jag lyktan och klättrade upp för vindsstegen och sprättade ur knapparna ur svågers rätt snygga kostym, som han lät hänga där för att inte komma i frestelse att pantsätta den då han var på den stråten.

Jag sydde i knapparna i byxorna och teg. Pojkarna teg fast de förstod mycket väl var jag tagit knapparna. De visste precis på knappen våra resurser, de liksom jag.

Vi gjorde oss fina för fest, för teaterdebut för en åtta-åring och en tioåring, för min debut som dramatisk författare.

Jag visste att i många stugor i trakten satt mödrar böjda över byxor och klänningar och sydde och grunnade på livets svårigheter då det gällde att få litet med av fest och värme och andliga värden. Barn från de allra fattigaste hem fick spela teater, fick *vara* något, fick läsa vers för publik, fick vara med i gemenskapen.

Nästa eftermiddag i skymningen gick mina barn och jag på nationaltemplarordens barnfest, där barnen själva stod för underhållningen. Ingen lade märke till att jag hade en färgad bomullskjol fast det var mitt i vintern. Alla visste ju att jag skrivit en av de små pjäser som spelades. Vem tittade då på kjolen.

Dagen efter sprättade jag bort knapparna ur byxorna igen och sydde fast dem i kostymen. Släktingen fick aldrig veta att vi lånat dem.

Han hade dåligt ölsinne och kunde ha bråkat. □

— *Ur Vi Kvinnor nr 9 1950*



BILD: PRESSENS BILD

Koreanska skolflickor demonstrerar för fred

CENSUR

i kampen för Korea



VAD HÄNDER? "Tag allt vad mörker finns i grav och allt vad kval i liv och bilda dig ett namn därav".

Dessa skaldens ord kan sättas till överskrift på den redogörelse om kriget i Korea, som avgivits av en delegation från Kvinnornas Demokratiska Världsförbund.

Delegationen bestod av medlemmar från 17 länder i Europa, Amerika, Asien och Afrika, som under 12 dagar besökte olika delar av Korea, där kriget gått fram.

Koreakriget blev långvarigt och grymt. Vapenstillstånd uppnåddes 1953. Då hade omkring fem miljoner människor mördats. En miljon av dem var soldater, 25 000 från USA:

I kriget testade USA:s bombplan, utan risk att bli nedskjutna, napalm-bomben. Den var en uppfinning som patentsökts i USA 1943 och nu blev en stor ekonomisk framgång, liksom hela Koreakriget, för USA:s industri.

Det blev en våldsam högkonjunktur, man talade om The Korea-boom.

Enligt "FN-kommandots dokument" kastades under krigets första år "dödsbringande bensinbomber motsvarande 35 miljoner liter brandvätska" över Korea.

Redogörelsen är avsedd att klarlägga vad som skett, den är ett uppräknande av fakta, vars riktighet intygats av samtliga delegater. Ingen kan säga, att den är skriven i sensationssyfte, men den är ett fruktansvärt vittnesbörd om mänsklig grymhet och mänskligt lidande utan gränser.

Även om man aldrig helt kan tänka sig så vidriga ohyggligheter utan att åtminstone på ort och ställe sett spåren och hört, vad som ägt rum, borde detta korta aktstycke vara nog för att med harm och förtrytelse hos folken väcka frågan:

Vad har majoriteten av representanterna för Förenta Nationerna medgivit? FN, som ställt sig på USA:s sida!

I 91 miljoner kvinnors namn insändes från Kvinnornas Demokratiska Världsförbund en protestskrivelse till F N mot de fasansfulla grymheter, som de amerikanska och sydkoreanska trupperna gjort sig skyldiga till. K D V hemställde om upphörande av bombardemangen över civilbefolkningen i städer och byar, en fredlig lösning av Koreakonflikten samt överlämnade åt Koreas folk att självt avgöra sina tvistefrågor. Dock utan märkbar påföljd! Och delegaternas skildringar från Korea efter hemkomsten togs illa upp i A-paktsländer.

Dr Monica Felton från England blev fråntagen sin befattning. Förslag framställdes t.o.m. i parlamentet, att hon enligt en lag från 1300-talet skulle anklagas för landsförräderi, vilket brott endast kunde straffas med döden.

Högste åklagaren kunde dock inte finna nog bevis härför. I Danmark gjordes krav på att den danska delegaten överbibliotekarien Ida Bachmann likaledes borde fråntagas sin plats, men så skedde ej. Redaktör Kate Fleron, även från Danmark, har varit utsatt för häftiga angrepp i pressen för sina yttranden.

Men — på årsdagen av krigsutbrottet den 23 juni, hände likväl något. Den ryske Ambassadören i USA, Malik, höll ett tal i radio, innan han for hem på semester, vari han föreslog bägge stridande parter att inleda förhandlingar om fred.

Världen höll andan.

Förhandlingar inleddes. Ombud möttes från USA samt företrädare för Nord-Korea och de kinesiska frivilligstyrkorna. Förslag och villkor framställdes från båda håll. Förhandlingarna bröts och började om igen. Nord-Korea begärde Eld upphör under förhandlingarna.

Förhandlingar inleddes. Ombud möttes från USA samt företrädare för Nord-Korea och de kinesiska frivilligstyrkorna. Förslag och villkor framställdes från båda håll. Förhandlingarna bröts och började om igen. Nord-Korea begärde Eld upphör under förhandlingarna.

USA företog sin hittills största bombraid över Korea. Förhandlingarna pågå. Blir det vapenvila?

Truman säger ena dagen att Sovjets fredskampanj fordrar större rustningar, andra dagen att läget är mer optimistiskt. För den oinvigde ser det ut som om Koreas och Kinas klokhet kan övervinna USA:s brutalitet. Och ernå fred.

Låt oss hoppas!

— Ur Vi Kvinnor nr 6 1951

ELISABETH TAMM

Under året 1949 hade kommunisterna segrat i Kina. I januari 1950 erkändes Kinas nya regering under "ordförande Mao" av Sovjetunionen och bl.a. de nordiska staterna och England.

USA erkände inte Maos regering och lade sitt veto mot att överlämna platsen i FN:s säkerhetsråd till den.

Som protest mot detta lämnade Sovjet för en tid sin plats i rådet. Då utbröt Koreakriget.

USA handlade snabbt och utnyttjade situationen.

Den 25 juni 1950 fick rådet första rapporten om strider mellan Nord- och Sydkorea. Dagen därpå sammanträdde säkerhetsrådet på begäran av USA: Nordkorea stämplades som angripare.

USA kungjorde att all tillgänglig vapenhjälp skulle sändas till Syd från depåer i Japan. FN:s generalförsamling uppmanade alla FN:s medlemmar att bistå Syd.

En oerhörd propaganda för "FN:s polisaktion i Korea" startades.

Världsfredskommittén och dess råd, där KDV:s ordförande var med, bannlystes i Atlantpaktsländerna. Den andra världsfredskongressen som enligt beslut på den första skulle hållas i Sheffield i England, måste flyttas till Warszawa eftersom delegaterna förbjöds inresa i England.





BILD: SKV:S BILDARKIV

Vi Kvinnor rapporterar från kongressen i Warszawa att omkring 2.000 deltagare antog ett manifest, som krävde slut på Koreakriget, vapenvila och förhandlingar, upplösning av alla militärpakter, förbud mot atomvapen och allmän avrustning.

Efter hemkomsten till USA dömdes deltagare därifrån till årslånga fängelsestraff för landsförräderi.

FÖRBUNDSMÖTE 1951. Svenska Kvinnors Vänsterförbund höll *förbundsmöte* i Stockholm den 13-14 oktober.

71 delegater från 44 avdelningar var närvarande. Kvinnor från Kiruna till Malmö hälsade varandra igenkännande från tidigare möten, föredragsresor eller kurser. Och dem man inte kände till utseendet kände man till namnet och gagnet.

I sitt inledningsanförande vände sig Andrea Andreen särskilt till de båda hedersgästerna, Kerstin Hesselgren och Ada Nilsson och erinrade med tacksamhet om deras stora betydelse för SKV.

I sitt varmhjärtade hälsningsanförande till delegaterna yttrade hon bland annat:

— Det är inte bara så att jag är rörd när jag ser på er för att jag vet att ni alla haft det svårt många gånger för att ni tillhör SKV.

Jag ser också på er med stor glädje och tillförsikt. Jag vet att jag kan lita på er och räkna med er.

Det är nämligen den stora fördelen med ett förbund som vårt att ingen är med där för ro skull, för att det hör till eller är modernt eller av ren gammal vana. Nej då, jag vet att ni alla måst säga er — här står jag och kan inte annat. Ett sådant förbund, där alla gått igenom ekluten, det är något att ha, det är något att vara stolt över.

Ett sådant förbund kan arbeta.



En grupp SKV-kvinnor på besök i Sovjetunionen 1950. Från vänster syns som nr 1 Rodny Öman, nr 4 Andrea Andreen, nr 10 Karin Andersson, nr 14 Signe Fredholm, nr 15 Eva Palmaer och nr 16 Siri Derkert.

Söndagen ägnades helt åt förbundets och dess lokalavdelningars verksamhet och uppgifter. Verksamhetsberättelsen och de muntliga rapporter ombuden gav visade att förbundet är stätt i stark utveckling.

Från tiden för årsmötet i fjol har antalet lokalavdelningar ökat från 17 till 97 och av rapporterna framgick att en rad nya avdelningar förberedes eller är under bildande. Vår tidnings upplaga är i dag tre gånger större än i februari 1950.

I namninsamlingen för en fredspakt är SKV-kvinnorna mycket aktiva. Ett gott arbete har redan gjorts i hjälpverksamheten för Koreas kvinnor och barn. I dagarna har den andra stora sändningen av kläder och skor gått till Korea och dessutom har penicillin och torrmjök till ett värde av över 4.000 kronor tidigare sänts. □

Även arbetet för Stockholmsappellen kriminaliserades i USA.

I Sverige fick man visserligen inte fängelse om man talade om eller samlande namn på Stockholmsappellen, men lätt var det inte.



Inför det nya året skriver tidningens redaktion självkritiskt att den sällan givit sina läsare tillfälle till ett gott skratt eller åtminstone ett litet leende och efterlyser bidrag från läsekretsen.

Några roliga historier hittar man inte i fortsättningen heller. Men tidningen fyller sin uppgift.

Den förmedlar kunskap om vad som sker ute i världen bland kvinnor och barn. För de enkla arbetarkvinnor ofta hemmafruar i städer och byar, som var tidningens läsekrets, öppnade den en ny värld.

Men förbättringarna hemma glömdes inte heller bort.

Många avdelningar krävde kommunala vattenledningar och tvättstugor och att barnbepisningar skulle inrättas i skolorna. Sådant var nytt då och krävde kvinnokamp för att komma till stånd.

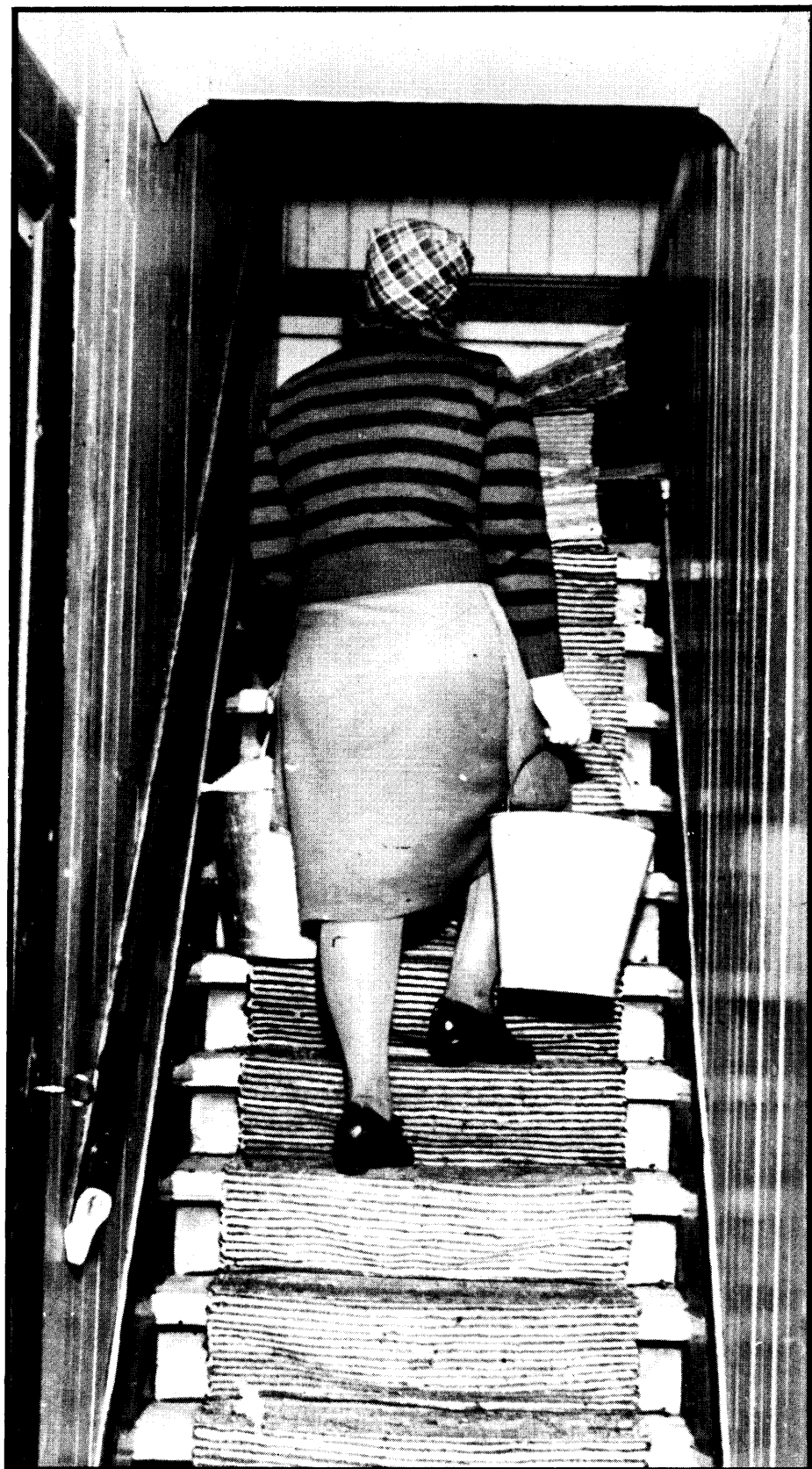


BILD: ARBETARRÖRELSENS BILDARKIV

CITAT UR KONGRESSRAPPORTEN. Efter fem dagars intensivt och inspirerande arbete inleddes på kvällen den 10:e det sista avsnittet i kongressen.

Kvinnornas representanter i de flesta av jordens länder hade lagt fram rapporter om läget hos dem. Många hade delgivit kongressen bittra erfarenheter om diskriminering och förtryck, andra åter hade kunnat glädja kongressen med rapporter om vunna framsteg och lika-berättigande. Men från framför allt tre länder saknades ännu rapporter.

Varför kom inte dessa?

Kvinnor från Korea, Viet-Nam och Malacka väntade alltjämt utanför Danmarks gräns. Den danska regeringen vägrade dem inresa.

Men än en gång besannades Joliot-Curies ord: *att sanningen reser utan visum*. Från översättningskabinerna fick delegaterna lyssna till den koreanska delegationens rapport som på andra vägar kommit till kongressen. Med djup rörelse åhördes denna rapport som formade sig till en inträngande maning att intensifiera strävandena att skapa fred och samförstånd i världen.

Två engelska kvinnor med nära och kära anförvanter bland de hemvändande krigsfångarna, höll i talarstolen Koreas blå-vit-röda fana — därmed symboliserande samhörigheten med de hjältemodiga koreanska kvinnorna.

Därpå delgavs kongressen på liknande sätt rapporterna från Malacka och Viet-Nam, den sistnämnda genom en bandupptagning.

När kongressen vid halv tio-tiden samlades till sitt sista kvällsplenum var åhörarläktarna fyllda till sista plats. Och man märkte genast att det låg något aldeles särskilt i atmosfären.

Madalena Rosse, Italien, övertog ordförandeskapet och lämnade ordet till Ruth Hermann. Det fackeltåg varmed det var avsett att kongressen skulle ta farväl av Köpenhamn hade i sista stund förbjudits av myndigheterna.

”Men vi ska därför inte sakna ljus” — utropade Ruth Hermann. Och in i kongressalen kom hundra kvinnor bärande ljus i sina händer och tände de ljus som prydde presidiets alla platser.

Med hänförelse hälsades dessa ljusets bärarinnor, och strax strömmade tonerna av den danska nationalhymnen ur tusentals strupar.

Ropen: *Vive la Paix! Vi vill ha fred! Hu Pin Uan Suai* avlöste varandra. På en mångfald språk sjöngs sånger om freden och friheten. Plötsligt ökar jublet, applåderorna smattrar. In bäres en jättestor fredsduva av vita nejlikor, som en symbol för kvinnornas insatser i kampen för freden.

Till kongressens historiska beslut hörde det enhälliga antagandet av deklarationen om kvinnornas rättigheter.

Rätten till arbete, rätten att fritt välja yrke, rätten att bekläda alla slags administrativa och offentliga poster, lika lön för lika arbete, och lika rätt till yrkesutbildning, kräves i deklarationen som även hävdar kravet om socialförsäkring och statligt skydd för alla mödrar och barn, rösträtt och valbarhet.

En appell till världens kvinnor antogs i vilken det bl.a. heter:

”I gemenskap måste vi kräva att vapenstilleståndet i Korea under-tecknas på en rättfärdig grundval, och följes av en varaktig och rättfärdig fred. I gemenskap må vi kräva att krigen i Viet-Nam och Malacka stoppas och att de tyska, österrikiska och japanska frågorna löses på fredlig väg. . .

Vår viktigaste uppgift är att uppfostra ungdomen och lära våra barn att älska fred, framtidskridande och vänskap mellan folken.” □

Världskongresserna var stora upplevelser trots förtalskampanjer och förbud.

I Kvinnornas världskongress 1953 deltog 680 delegater från 70 länder. Dessutom 85 observatörer och ca 1200 åhörare.

Tio internationella organisationer hade sänt representanter, bl.a. Internationella kooperativa kvinnogillet, K.F.U.K. och Internationella kvinnoförbundet för Fred och Frihet. Världlandet var Danmark, som dock inte öppnade sina gränser för alla delegater.

En tystnadens samman-svärjning rådde omkring denna kongress, liksom de senare anordnade av KDV. De nämndes inte med ett ord i dagstidningarna.

PANIK

till livets försvar

Åren 1957-58 släppte äntligen den förflamning som vilat över atomvapendebatten.

Då hade Sveriges överbefälhavare i en utredning förklarat att "innehav av kärnvapen är vår enda möjlighet att göra striden jämn". Han stöddes av högern och hade anhängare även i andra partier.

Socialdemokratiska kvinnoförbundet vände sig bestämt mot svenskt kärnvapen och Aktionsgruppen mot svensk atombomb (AMSA) bildades.

Tanken på att Sverige skulle nedrusta fick stöd av stora grupper.

SÅ SKYDDAR KVINNORNA LIVET. Det håller på att hända någonting mycket glädjande i atomvapenfrågan.

Nej, vi tänker inte främst på det att åtminstone en av stormakterna inställt experiment med atomvapen och förklarat sig beredd att icke tillverka samt oskadliggöra de kärnvapen som redan lagrats.

Givetvis inger detta Sovjetunionens beslut hopp hos alla krafter världen runt som verkar för internationellt kärnvapenförbud. Men det vi främst har i tankarna är den djärvhet med vilken alltflera kvinnor framträder.

En av vårt lands främsta författarinnor, Sara Lidman, begär ordet i Dagens Nyheter, talar så inträngande, övervägt och sant att inte ens den främsta kärnvapenförespråkaren i vårt land kan vägra ta in det.

I radion vänder Barbro Alving upp och ner på vedertagna begrepp och fastställer att vi ska sprida panik, panik till livets försvar!

Länge kunde Radiotjänst sabotera bland annat SKV:s ständigt återkommande krav om att kvinnornas naturliga reaktion mot de livsfientliga kärnvapnen skulle komma till uttryck, att sådana vittnesbörd som Albert Schweitzers helt enkelt inte får undertryckas. Det går inte längre.

Den starka opinionen mot kärnvapen över huvud taget och mot att Sverige skulle utrustas med en upplaga av "taktisk" storlek växer med varje dag som går.

Inte minst iögonenfallande är den starka, nypacifistiska rörelse som håller på att växa fram. Kärnvapenhotet har skapat ett läge då pacifister och försvarsanhängare kan finna varandra. Ett av uttrycken för denna nypacifism är den s.k. Köpingsmotionen.

För SKV och Vi kvinnor står ett klart:

Vi måste med ännu större kraft än hittills fullfölja vår linje och knyta kontakter med alla som vill livets försvar, vare sig det sker på pacifistisk eller annan grund. □

SIGNE HÖIJER

— Ur Vi Kvinnor nr 4 1958

STOCKHOLM — ALDERMASTON — LONDON. Som en löpeld gick förra våren meddelandet genom pressen om hur en mängd engelsmän gått från London till Aldermaston för att demonstrera mot kärnvapen.

Målet var inte valt av en slump — i Aldermaston ligger det institut, där forskningen för att framställa allt effektivare förintelsevapen försiggår.

När vi sexton svenskar nu i år, då marschen upprepades i omvänd riktning, deltog kunde vi kasta en blick på de skinande fina byggnaderna och skylten vid vattenbassängen — "badning förbjuden" — ungefär som vid våra egna förorenade vattendrag. Men här vid Aldermaston är ju föroreningen av annat och ödesdigrare slag.

Det var denna gång betydligt fler, som slutit upp i detta flera kilometer långa protesttåg, som under påsken ringlade sig fram genom det gröna England, där fruktträden redan börjat blomma. Och det var en



BILD: ANDERS LINDH

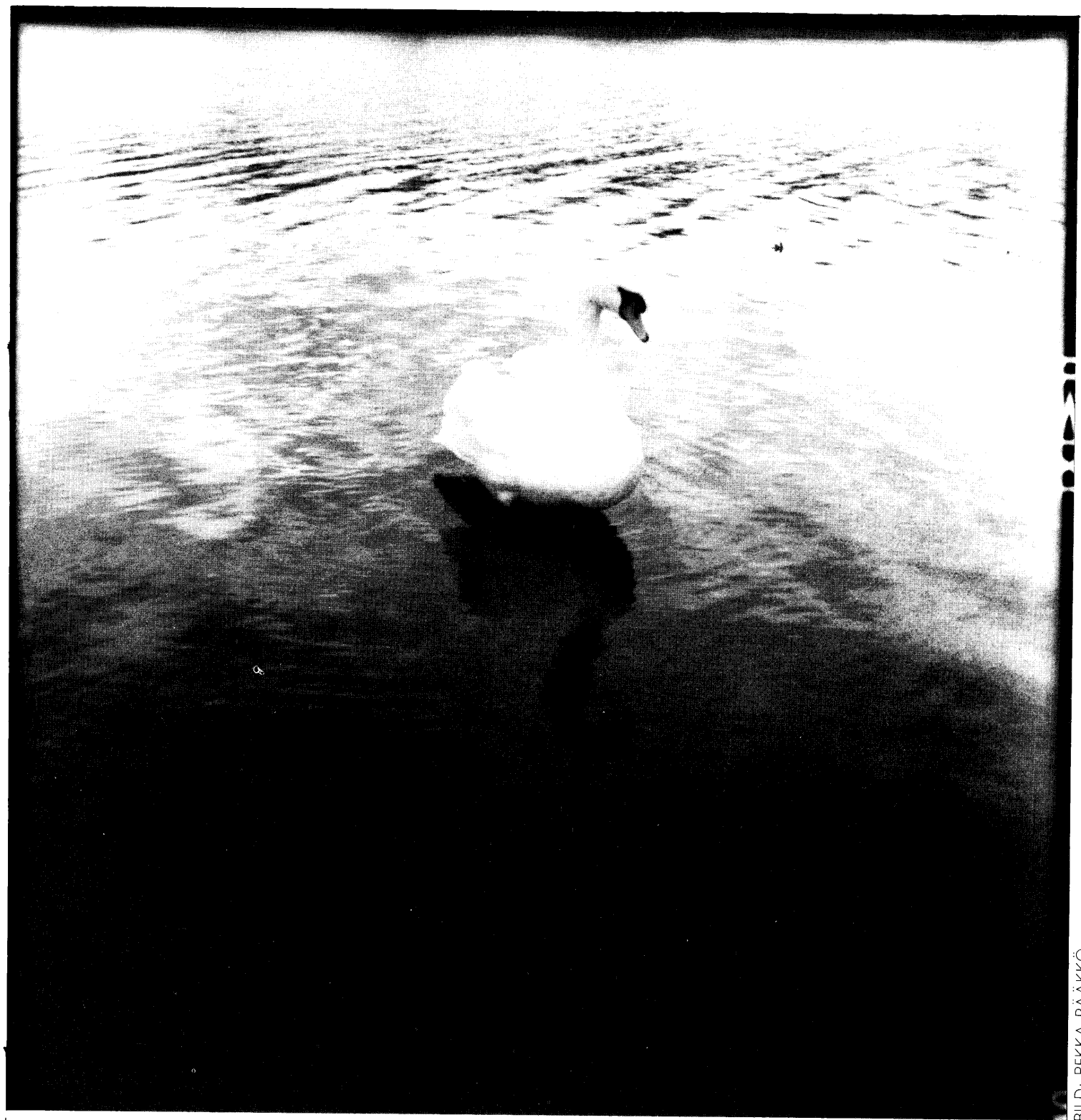


BILD: PEKKA PÄÄKKÖ

synnerligen brokig skara i flera avseenden. Till det yttre stack givetvis de mer studentikosa inslagen i ögonen och lockade pressfotograferna till synnerligen pittoreska bildsidor.

Inslaget av studenter — och ungdomar i allmänhet — var påtagligt kraftigt, vilket kanske är rätt förklarligt med tanke på, att det ju inte är en föraktlig idrottsprestation att klara av de märmare tio mil, som vi traskade i skiftande väder.

Men även ifråga om deltagarnas hemvist i olika skikt var schatteringarna rika. Man kunde se banderoller och plakat från ett tiotal universitet, många grupper från labour party och den kooperativa rörelsen, metodister, kväkare, brittiska fredskommittén osv. Huvudparten banderoller bar inskriften "campaign for nuclear disarmament" — kampanjen för kärnvapennedrustning. Det hade kommit grupper från hela England, Skottland, Wales och Irland.

I England gick 1958 första protestmarschen mot USA:s kärnvapenbaser. Året därpå fanns svenska deltagare med.





BILD: SVENNE NORDLÖV/TIOFOTO

Freds demonstration i Stockholm på 80-talet

Dessutom var det i år ett rätt kraftigt internationellt inslag, som engelsmännen själva uppenbarligen glädde sig mycket åt. En stor grupp deltog från Västtyskland och likaså från Frankrike och mindre grupper från Holland och Schweiz. Men svenskarna var talrikast.

Roligt var att notera den allmänna förvåningen och uppskattningen bland folk, när de hörde att vi kommit enbart för att delta i marschen — att det finns människor som är tillräckligt "tokiga" att använda påsken till tre dygns tågresa och fyra dagars landsvägsmarch!

Men är det inte väldigt uppmuntrande, att en sådan manifestation som denna kan vinna ett så spontant gehör bland svensk ungdom — för det var ju huvudsakligen ungdomar, den yngste var sexton år.

Kanske också en tankeställare åt dem, som menar att svensk ungdom är ointresserad av politik, bortskämd och allt vad nu ungdomens belackare brukar hävda. Äldst i laget var väl vi två SKV-are, Margit Andersson från Göteborg och jag, och den socialdemokratiska kvinnoklubbist som deltog.

Men trots så skiftande åldrar och trots den politiskt och ideologiskt så skiftande sammansättningen, svetsades vi allihop snabbt samman till ett gäng med det glada humöret och uthålligheten i topp.

Likadant var det med tåget i sin helhet, som med sång och musik drog fram över Englands kullar och genom städerna, som kantade vägen som ett radband. Och de människor, som kantade vägarna och viftade och applåderade, möttes med glada tillrop och solvargsgryn av liknande barfotalassar med skavsår och blåsor och lindor kring fötterna.

Typiskt var väl att svenskarna utifrån "i sommarens soliga dagar" uttömde hela det svenska visförrådets "soliga" visor, när regnet strömmade ner och alla var dyblöta in på bara kroppen. Och klarinettisten i

tågets dixielandband satte plastfordral på instrumentet, The Saints go marching in. . .

Men alla dessa smärre besvärligheter var glömda, när vi tågade in i London. De skavsårsplågade övervann linknadet, och tusentals människor strömmade till tåget. Och Londons gator var kantade av människor, så vänliga och hjärtliga att alla vaneföreställningar om stela engelsmän sopades undan med ett slag.

I timmar stod de där, medan kilometer efter kilometer av demonstranter tågade förbi. Över åtta kilometer långt var tåget, när det till sist nådde fram till Trafalgar Square, tre timmar tog hela inmarschen på den till trängsel fyllda platsen, där ledande personer ur den politiska, religiösa och fackliga världen liksom framstående vetenskapsmän talade. Där antogs till slut ett niopunktsprogram för kärnvapenförbud, som överlämnades till utrikesdepartementet (av författarinnan Jacquetta Hawkes — maka till J. B. Priestley), till ärkebiskopen av Canterbury och till labours och det konservativa partiets högkvarter.

Med denna imponerande manifestation i hjärtat kunde vi sedan återvända hem med starka intryck av hur mycket som förenar oss alla i kampen mot atomvapnen och hur nya skaror ständigt ansluter sig till denna nya folkrörelse, som utplånar alla gränser mellan människor och folk. . .

— *Ur Vi Kvinnor nr 4 1959*

MAUD SUNDQVIST

FREDSHANDLINGAR. I nr 7 av Vi Kvinnor för 1959 berättade vi om den vakthållning, dag och natt som inletts den 1 juli 1959 vid Fort Detrick, basen för biologisk krigföring i USA.

Denna vakthållning av ett antal pacifister pågår alltjämt utan uppehåll. Mer än 700 personer har nu deltagit. Man står två timmar i sänder i tyst meditation som ett vittnesbörd mot bakterievapnen.

Fler och fler människor har instämt i denna aktion genom budskap och genom att själva delta.

Den civila och militära personalen vid basen liksom befolkningen i den närbelägna staden Fredrick har fått en viss respekt för dessa uthålliga fredsarbetare.

Vi berättade också om en protestaktion vid robotbasen i Nebraska. Sju av de deltagande har nu avtjänat fängelsestraff på sex månader.

Den sista som frigavs hade lämnat man och barn för att gå i fängelse, men, sade hon, fängelse är ett ringa pris att betala om man vill försöka rädda alla barn i världen.

I England har demonstrationer ägt rum vid robotbasen i Harrington. Sammanlagt 82 personer arresterades och dömdes till två månaders fängelse för att ha stått i vägen för trafik. De förklarade sig skyldiga och vägrade att betala böter men frigavs tills vidare efter fyra dagar i fängelset.

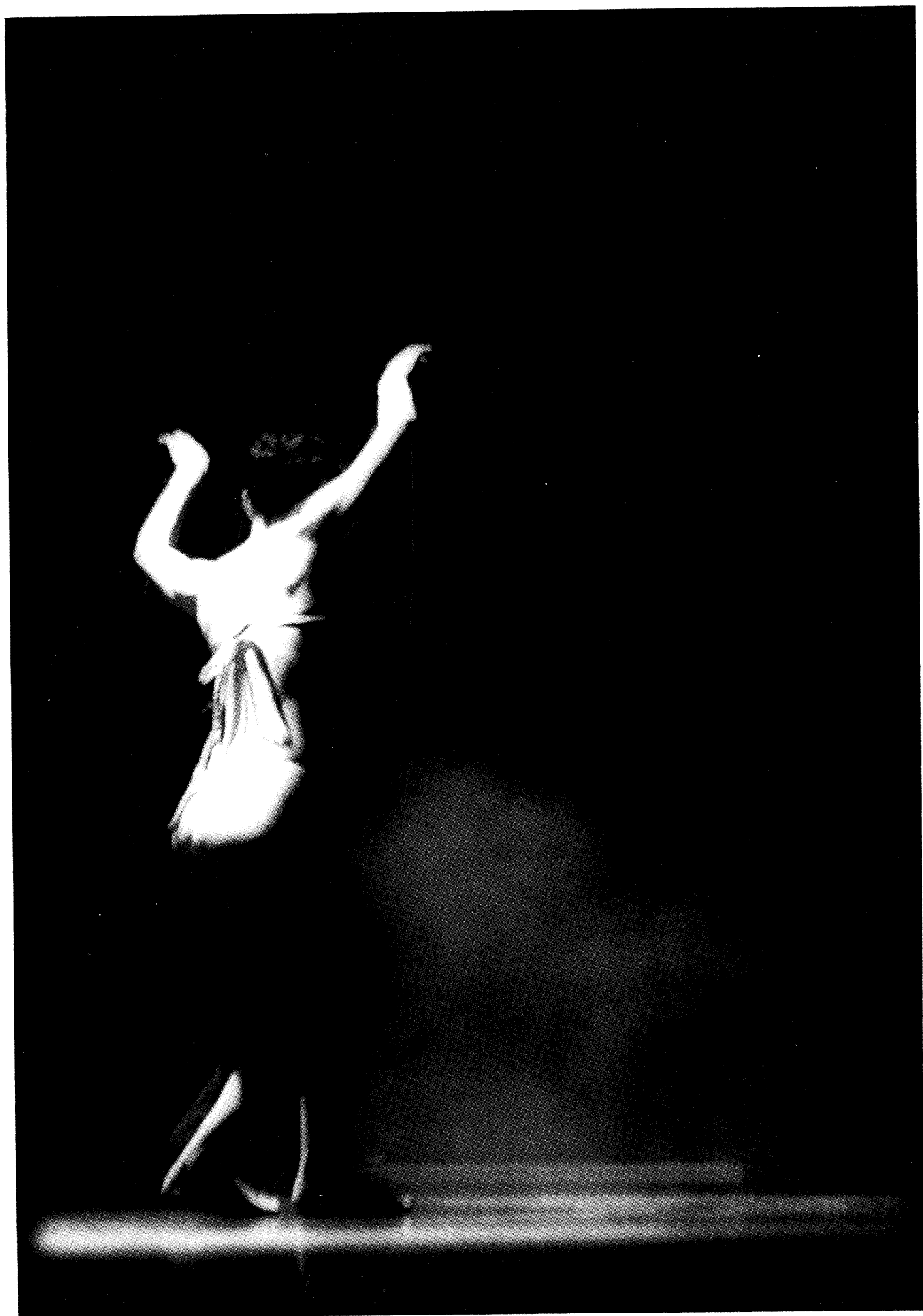
Protestmarscher och vakor har förekommit på flera håll i England. Den 3 januari stod 500 personer utanför amerikanska ambassaden i London och krävde förbud mot atom- och vätebomber. Porten var låst men man lyckades sticka in en petition adresserad till president Eisenhower.

Fredsförhandlingarna fortsätter. Vi återkommer.

I Sverige bildades hösten 1961 en särskild organisation för att arbeta efter samma mönster som engelsmännen.

Det var "Kampanjen mot atomvapen". Pingsthelgen 1962 går den första marschen från Södertälje till Stockholm. Vi Kvinnor uppmanar till deltagande. Flera SKV-avdelningar har redan organiserat bussresor.

Notiser om "Fredshandlingar", förekommer. De skrivs av Andrea Andren.





BUTO

BILD OCH TEXT AV SUSANNE BJÖRKMAN

Året 1945 släpptes det två atombomber. Först en över Hiroshima och några dagar senare en över Nagasaki.

Händelsen gav djupa sår, sår som kanske aldrig kommer att läka. Känslorna som väcktes var starka och förtvivlade. Samtidigt hade inga känslor någonsin varit viktigare att visa.

Det behövdes nya uttryckssätt och kulturen förändrades radikalt i Japan. Inom dansen föddes Ankoku Buto, vilket kan översättas till mörkerdans. En vulgär och burlesk dansteater som framförallt ville chockera.

Dagens buto är inte fullt lika aggressiv men behåller mycket av det osköna och bisarra. Charlotta Ikeda med sin grupp Ariadone tillhör idag en av de främsta. De har funnits i tretton år och är den enda butodansgruppen som består enbart av kvinnor.

De var i Stockholm i somras med sin föreställning Himé, som betyder icke-kvinna.

Att se dessa korta japanska kvinnor röra sig över golvet var en fascinerande upplevelse. Med små och mycket viktiga rörelser lyckades de få en oerhörd intensitet och spänning i sin dans. Förutom dans fanns där också mim, skulptur och bildkonst. Hela föreställningen var dessutom starkt erotiskt laddad men utan tänkandet kvinnligt eller manligt.

Det var en dans som berörde och skakade om.

En dans man inte glömmer och en dans man inte får glömma. □







TAGGTRÅD

mellan oss och Vietnam

Efter andra världskrigets slut fanns en stark befrielseörelse som kämpade mot franska trupper i Vietnam. Vi Kvinnor hade många exempel på de franska kvinnornas kamp mot sitt lands kolonialkrig. När koreakriget slutade ökade USA vapenhjälp och ekonomiskt bistånd till fransmännen, men trots detta var de slutgiltigt besegrade i maj 1954. I juli slöts stilleståndsavtal.

För första gången på femton år pågick inga stridshandlingar i Vietnam. Landet delades tillfälligt i Nord, som behärskades av befrielseörelsen, och Syd, behärskat av tidigare samarbetsmän och deras USA-rådgivare. Men USA undertecknade inte fredsöverenskommelsen utan kriget fortsatte.

Här följer ett utdrag ur Sara Lidmans dagbok.

ASTURIAS STÄMMA — OCH VÅR NEDLAGDA RÖST. När jag några dagar varit hemfallen åt den västerländska vanmakten ringer jag till Marina som vet mer och ändå orkar.

Marina råder mig att läsa första sidan i Majsmänniskor av Asturias. Jag har haft åtminstone tre exemplar av den, lånade eller s.k. egna, men mist dem alla på så sätt att jag satt boken i handen på någon depande vän som läst första sidan och blivit upplyft och gått sin väg liksom buren av Asturias.

Jag förebrår dem inte.

Med det första jag kommer hem till någon som har majsmänniskor kommer jag att låna den på samma upphöjda vis. Marinas exemplar kan jag inte flyga med — om hon har det kvar — för hennes Majsmänniskor är på spanska.

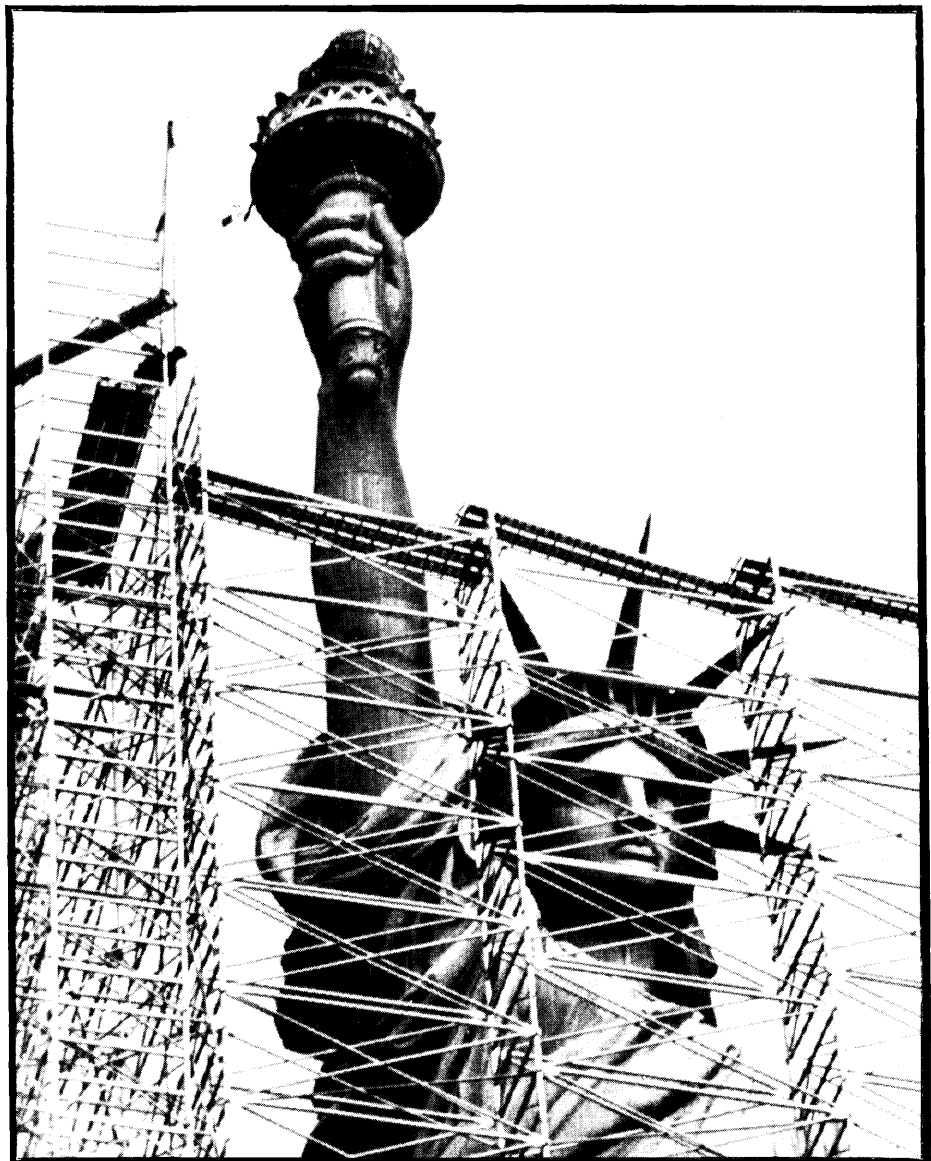


BILD: PRESSENS BILD



BILD: SKV:S BILDARKIV

Marina säger: "Om du är så nere måste du höra Asturias själv. han är fruktansvärd."

Och hon spelar ett band där han läser sina egna dikter. Jag kan inte spanska men förstår ändå.

Den stora människostämman så som den inte längre talar hos oss. . . *Vet du då vad en människa är.* . . Hans stämma dundrar från det mjuka bandet så att man tror sig höra Moses tala från Det Där Berget.

Asturias talar om sina fattiga landsmän i Guatemala, om det gröna gräset som hårdnar till blixtrande lansar när förödmjukelsen nått det omistliga: människans värdighet.

Om deras vrede som är oerhörd — av kärlek. han talar om Guatemala och all världens fattiga, han prisar Vietnam — utan att nämna ordet.

Han prisar människan — med sin harm.

Från år 1954 ingrep USA öppet med egna trupper. Napalmbomberna regnade över Vietnam, som tidigare över Korea, och nyuppfunna kemiska vapen kunde testas på skogar, risfält och människor med gott ekonomiskt resultat för USA:s industri.



BILD: PRESSENS BILD

En kväll visar Aktuellt en filmstump från Vietnam: exempel på napalmskadade människor. Vår kommentator säger att man icke vet vilken sida som vållat dessa skador. . . Visserligen har man aldrig hört talas om att FNL har några bombplan men då man icke har bevis för att amerikanska napalmlaster spritts över just dessa patienter är det säkrast att lämna skuldfrågan öppen.

Så har man tillmötesgått kravet på objektivitet. Man behöver ju inte tycka mindre synd om vietnameserna för det. . .

Och hur ofta får vi inte läsa att bonden i risfälten inte bryr sig om politik. Han är så underutvecklad att honom gör det detsamma om FNL eller Amerika och godsägarna i Saigon vinner kriget.

Och så länge bonden inte klagat finns det inte skäl för oss att kräva att USA ska lämna Vietnam. Man behöver ju inte tycka mindre synd om den stackars bonden för det. . .

Tiotusen människor flyttades inför världens ögon från "Järntriangeln" till ett uppsamlingsläger utanför Saigon. Sen brände USA riskördar, fabriker och gummiplantager som gett de tiotusen människorna deras utkomst.

Efter bränderna sattes enorma grävmaskiner in för att förstöra de underjordiska gångarna. Hela den värld som har TV (d.v.s. den civiliserade världen!) fick se det.

De tiotusen människorna svälter säkert inte där de nu sitter sysslösa bakom taggtråd i ett "flyktingläger" utfodrade med amerikansk mat av internationella välgörenhetsorganisationer. Ingen har heller hört dem säga att flyktingmaten smakar sämre än deras eget ris, deras många slag av grönsaker och frukter. Deras hem och skolor som brändes ned var ju rätt primitiva — efter kriget ska de nog få bättre hus eller åtminstone baracker att bo i. . . De kan ju alltid hoppas!

Fast naturligtvis är det synd om dom att vara så underutvecklade och ingenting fatta av dominoteorin eller Johnsons balansgång mellan hökar och duvor. . .

Bilder av tortyr eller lemlästade barn förses gärna med texter i stil med DET MENINGSLÖSA KRIGET. Därmed har man inget ont sagt om USA:s regering. Vietnam är något att känna apati för, möjligen lite slapp medömkan. I stort sett gör det detsamma hur det går därborta eftersom det är "ett meningslöst krig". . .

När Lyndon Johnsson begär 125 miljarder dollar i tillägg för året för ökade insatser i Vietnamkriget — så reagerar vi inte om han får avslag eller beviljande. Det är meningslöst i vilket fall. . .

När Hanoi motsätter sig förhandlingar så länge bombningarna pågår suckar våra rubriker om Ho Chi Minhs hårdnackade oförsonlighet, han vill inte ha slut på kriget . . . inga bevis för att Hanoi menar allvar. . .

Vilket försåtligt sätt att ta parti för Amerika!

När vietnameserna en dag får tid att läsa våra kommentarer — hur vi blev objektiva som rullar av fallskärmstyg eller taggtråd när de ropade till oss: HEJDA AMERIKA! hur vi talade om vår vanmakt och de stackars vietnameserna medan de orkade det otänkbara — kommer de inte att rodna på våra vägnar?

Visar inte våra nedlåtande tonfall emot dem hur lågt vi värderar oss själva?

Om våra samhällen brändes ner och vi utspisades av mordbrännarna skulle vi inte vänta oss en starkare reaktion från åskådarnas sida än: nå, de där svenskarna vet ju inte riktigt vad det är fråga om . . . hela aktionen verkar meningslös . . . men vad vill svenskarna egentligen . . . det finns inga bevis för att de vill leva som folk . . . att de menar allvar . . . de måste väl ge NÅGOT TYDLIGT TECKEN att de vill komma utanför taggtråden. . .

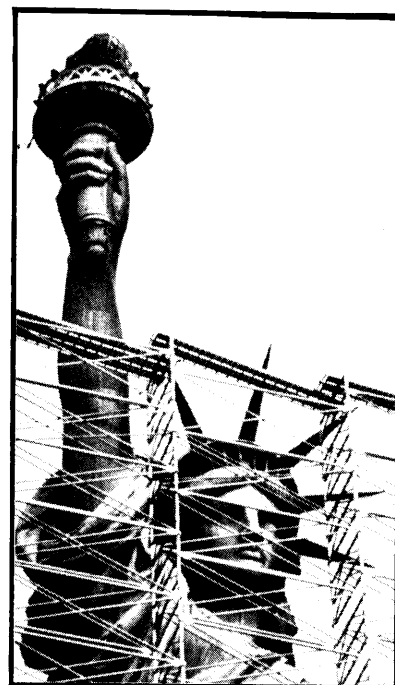
Varje morgon minns jag Phan Binh Trong som suttit i koncentrationsläger sex år i Syd-Vietnam. Under tortyren var ofta amerikanska rådgivare närvarande. Jag frågade Phan Binh Trong hur rådgivarna såg ut och fick svaret (enkelt och som ett betyg för hela västerlandet):

Det var inget särskilt med dem. De satt bredvid och gjorde anteckningar.

Och ändå trodde Phan Binh Trong på livet, på framtiden. Han trodde på Vietnam — och hade inte ens gett upp hoppet om oss, som sitter bredvid. □

SARA LIDMAN

— Ur Vi Kvinnor nr 4/5 1967



**För SKV:s medlemmar
var Vietnams kvinnor
och barn redan vänner.
År 1965 startade den
insamling för dem som
ännu pågår.**

MÖDRARNA

drevs av kärlek och oro

Hur gick det för USA-kvinnorna i Världsförbundet?

I Vi Kvinnor finns ingen direkt upplysning om deras öde. Alla förbindelser med KDV måste naturligtvis brytas. De måste avsvära sig medlemsskap eller förlora arbetet och drabbas av fängelsedomar. Så stoppades kvinnornas internationella samarbete den gången. Men 1963 och 1960 finns artiklar i Vi Kvinnor som visar att deras röster inte alldeles hade kvävts.

”ÖVERDRIVET INTRESSE FÖR FRED.” Vi ger här i översättning ett sammandrag av the National Guardian's artikel om den uppmärksammade rättegången mot amerikanska kvinnors kamp för fred.

”Fredspropaganda och agitation för fred har en avväpnande, uppmjukande, förvirrande och försvagande verkan på de folk som är utsedda till kommunismens offer.

I alla tider har för övrigt angripare, diktatorer och regeringar inställt på att besegra andra eller hela världen, vetat att pacifism eller en realistisk och överdriven längtan efter fred från deras utsedda offers sida i hög grad underlättar aggressorns slutliga seger.

Överdrivet intresse för fred hos vilket folk som helst försvårar eller hindrar adekvata försvarsförberedelser, förhindrar effektivt diplomati i landets intresse, underminerar motståndsviljan och undergräver nationens styrka.

Därför är det tydligt att intensiv propaganda och agitation för fred i icke kommunistiska länder under nuvarande världsläge gynnar världskommunismens aggressiva planer.”

Representanthusets kommitté angående oamerikansk verksamhet (the House Un-American Activities Committee) hade kallat 14 kvinnor inför rätta 11-13 december 1962.

De skulle förhöras om kommunistisk infiltration av kvinnors fredsgrupper, särskilt inom WSP (Women Strike for Peace). Förhöret började med ett anförande av subkommitténs ordförande, Doyle.

Ur det har vi citerat ovanstående rader som avslöjar hela vidden av HUAC:s avsikter.

Mot slutet av sitt anförande sade Doyle emellertid att man inte kan vara säker om att var och en som arbetar för fred är kommunist eller medresande. Då lättade stämningen, de 500 kvinnor från 11 stater som kommit för att ge de inkallade moraliskt stöd började applådera. I det följande kunde ordföranden ej hindra vare sig applåder, ofta stormande, för vittnena eller skratt åt många frågor.

Den första som förhördes var Mrs Blanche Posner, en liten f.d. lärarinna från New York. Hon talade till kommittén som till sina forna skolpojkar. Hon sa ”Jag vet inte varför jag är här men jag vet varför ni är här — det är för att ni inte förstår vad detta är för en rörelse.

Den har framkallats av mödrars oro för sina barn och av deras kärlek. På frukostbordet se de inte bara flingor och mjölk utan också strontium 90 och jod 131.” Här försökte Doyle avbryta henne men hon fortsatte ”och de fruktar för barnens hälsa och trygghet.

Ni borde vara tacksamma mot WSP. Varje kärnvapenprov framkallar missbildningar, dödfödda barn, leukemi, cancer och möjlighet till ett förödande kärnvapenkrig”. I fortsättningen sa hon också att man av Doyles anförande kunde förstå avsikten med hela förhöret. Hon vägrade samarbeta med denna kommitté och återopade sin medborgerliga rätt härvidlag.

Till sist förklarade hon att kvinnor i WSP var kloka och hade skolbildning, de drevs av kärlek till sina barn, inga kommunister kunde narra dem att göra något som de inte ville. Hon fick långa applåder.



BILD: MIKAEL ANDERSSON/MIRA

Nästa vittne var Mrs Ruth Meyer från Long Island. På frågan "är ni medlem av WSP?" svarade hon som alla vittnen att WSP inte har några medlemmar, det är en rörelse, inte en organisation.

Man frågade också om hon inte bott i Brooklyn och visade en namnteckning — tydligen en annan Ruth Meyer. "Jag skulle kanske inte ha varit här" sa hon och fick lämna vittnesbåset under jubel och applåder från åhörarna.

Pressmän var överens om att kommittén skötte sig illa. Det var väl ingenting så sensationellt att en grupp mödrar eftersträvade fred i världen. När ett annat vittne, Mrs Mackenzie, tillfrågades om hon skrivit en artikel från åren 1937-41 då hon studerade vid Vassar College undrade en reporter om kommittén inte hade något senare än det att komma med.

Dagen avslutades med förhör av en gammal fredsarbetare från New York, Elizabeth Moss, f.d. skolrektor. Hon återopade konstitutionen 44 gånger.

Hon sa att hon inte visste mycket om WSP men "när jag ser ett upprop om att marschera mot förgiftad mjölk då släpper jag allt och marscherar med.

— Den här kommittén gör stor skada. Ska allt arbete för världsfred överlämnas till kommunister?"

Den sista dagen samlade sig intresset kring förhöret av Dagmar Wilson från Washington som anses ha skapat WSP.

Då fick många åhörare stå. Alla kvinnorna bar vita rosor med vita band där det stod "Women Strike for Peace". Mrs Wilson mottogs med hurrarop. Liksom alla de andra fick hon endast formella frågor och hindrades från att tala om vad WSP vill. Vem hade börjat WSP?

Svårt att säga, ofta föds idéer på flere håll samtidigt. Hade hon blivit lurad av radikala från New York?

Vem hade hittat på att gå på vakt utanför Vita Huset och utanför FN i New York?

Vem hade tänkt ut att skicka en delegation till Genève?

På frågan om hon tänkte tillåta kända kommunister i WSP svarade Mrs Wilson att hon inte kunde bestämma över vem som deltog i deras fredssträvanden och att hon inte heller ville det.

"Om inte varenda människa i hela världen tar del i denna kamp så Gud hjälpe oss."

— *Ur Vi Kvinnor 1960*



KVINNORNAS FREDSRÖRELSE I USA VÄXER. I den radikala amerikanska tidningen "Ramparts" nr 7, 1968 står en artikel om den ovanliga rörelse för kvinnoinflytande i USA som uppstod 1961. Där berättas mera om "den första kvinnan".

Där står det att rösträttsrörelsen åren 1906 till 1912 hade en ung resesekreterare som hette *Jeanette Rankin*.

Det var rätt märkligt eftersom rörelsen vid det laget låg i händerna på konservativa medelklasskvinnor och Jeannette redan då var pacifist och Gandhivän. Hon valdes emellertid, som vi tidigare berättat, till



BILD: KARI JANTZEN

medlem av representanthuset och röstade ensam mot USA:s inträde i kriget.

Snart nog tycks hon ha lämnat den politiska karriären. Hon reste i efterkrigstidens Europa. Hon besökte Gandhi.

Sex gånger har hon varit i Indien, senast 1963 då hon själv körde sin bil genom landet — hon kör bil alltjämt. Någon gång under andra världskriget omvaldes hon till kongressen och fick så möjlighet att rösta mot USA:s deltagande även i detta krig, delvis på grund av det hon sett i Indien av England som kolonialmakt.

På senare år har hon rest i Sydamerika och Afrika, studerat verkningarna av amerikansk imperialism och uppmuntrat befrielseströrelser. I USA har hon varit glömd.

Ramparts skriver att den nya rörelsen för "women power" föddes då *Dagmar Wilson* på hösten 1961 vågade grunda Women Strike for Peace (WSP) eftersom hon och hennes vänner tyckte att kongressen inte gjorde nog mot kärnvapenhotet.

Tidningen berättar också om den unga rörelsens framgångsrika kamp mot HUAC (se *Vi Kvinnor* nr 2-3, 1963). Man skriver att det gått utför för HUAC alltsen dess.

När de inkallade Mrs Wilson på nytt 1964 kom hon med blommor för herrarnas knapphål och förklarade att blommorna symboliserade livets bräcklighet. Sen dess har hon fått vara i fred.

Nästa steg för den nya rörelsen togs den majdag 1967 då *Nan Prendergrast*, fredskämpe i Atlanta, inbjöd Miss Rankin att tala för en fredsgrupp där. AP refererade henne och det började komma brev från kvinnor i hela landet.

En av dem som läste om föredraget var *Betty Meredith* i San Francisco. I hennes tidning fanns ett foto av Jeannette Rankin och i texten stod det att det var orimligt att 10.000 amerikanska pojkar fått dö i Vietnam och att 10.000 amerikanska kvinnor kunde göra slut på kriget "om de var beslutna att göra det även med risk för fängelse".

Mrs Meredith tog upp tanken med sin vän *Vivian Hallinan* vars outtröttlighet vi känner. Hon for ned till Georgia och började tillsammans med Miss Rankin lägga grunden till den rörelse som skall kunna göra slut på Vietnamkriget och skapa en bättre fördelning av USA:s tillgångar de 50 staterna emellan.

Nu har denna kvinnorörelse inte bara genomfört en framgångsrik marsch i Washington den 16 januari 1968, den har redan fått en märklig bredd.

Där finns ledande kvinnor från religiösa kretsar och judiska kvinnoorganisationer. Där finns en sådan känd socialvetenskapare som *Betty Friedan*. Där finns ledande representanter för negerkvinnorna.

Ja, en lång rad kända namn från teatervärlden, författare, forskare etc. Och rörelsen växer, även om den inte är radiikal nog för de unga universitetskvinnor som bildat kvinnornas befrielsefront (WLF). □



Jeannette Rankin, den första kvinnan i USA:s kongress. Hon röstade mot USA:s inträde i båda världskrigen och var en av ledarna i kampen mot kriget i Vietnam.

LIKA RÄTT

könsrollsdebatten börjar

I slutet av 60-talet debatterade man kvinnoförbunden. Behövs de?

Många ansåg att kvinnorna nu hade alla rättigheter som män har i samhället.

Nu gäller det att tillsammans med dem förändra de gamla könsrollerna. Könsroller och könsrollstänkande är 60-talets modeord.

Kanske var tystnaden i abortdebatten ett tecken på att kvinnoförbunden tvivlade på att de behövdes.

VARJE KVINNA BÖR SJÄLV FÅ BESTÄMMA. Sällan har svensk opinion varit så starkt engagerad som under de februariveckor då debatten kring abortfrågan blossade upp med sällsynt skådad kraft.

Den aktion som igångsattes av Riksåklagaren för att uppsåra och bestraffa kvinnor som rest till Polen för att få abort möttes med en nära nog kompakt opinion.

Vad som var en aning förvånande var kvinnoorganisationernas stora tystnad. Endast ett kvinnoförbund — Svenska kvinnors vänsterförbund — framträdde med en mening. Annars var det i huvudsak ungdoms- och studentorganisationerna som agerade.

I det uttalande som arbetsutskottet i Svenska kvinnors vänsterförbunds tillställde justitieminister Herman Kling riktades en stark protest mot den tolkning Riksåklagaren gjort av nu gällande lag. Samtidigt krävde förbundet en snabb ändring av den svenska abortlagen.

"All erfarenhet visar att det för barnens skull är av största vikt att de får växa upp som välkomna barn." hette det vidare i SKV-uttalandet.

"Så länge som ekonomiska och sociala förhållanden, liksom vårt folks psykiska hälsa och dess allmänna fostran till verklig barnvänlighet ännu lämnar mycket att önska, anser vi att det måste tillåtas varje kvinna att själv bestämma om hon skall framföda barn eller inte."

För att ge ytterligare eftertryck åt förbundets ståndpunkter demonstrerade några medlemmar från Stor-Stockholmsdistriktet med textade plakat på Norrmalms torg i Stockholm söndagen den 21 februari.

Två och två stod de där i entimmarspass under den ganska kyliga söndagen. Aktionen väckte stor uppmärksamhet och SKV-arna fick också många sympatibevis under dagen.

Opinionsstormen tvingade regeringen att fatta beslut om s.k. abolition. De kvinnor som rest till Polen och där fått abort hade handlat i god tro och gärningen var därför inte straffbar.

Men i fortsättningen är det således brottslig handling att skaffa sig abort utomlands.

Hur har myndigheterna nu tänkt sig kontrollera att ingen bryter mot denna tolkning av lagen?

Ska man vid sidan av passkontrollen inrätta en särskild avdelning för gynekologisk undersökning?

Eller ska man bara hålla ögonen på dem som reser till vissa länder?

Under alla år som gått har ingen — vare sig RÅ eller annan myndighet — ingripit i de många fall då välsituerade kvinnor rest till Schweiz eller någon annan stans, lagt in sig på en dyrbar klinik och fått sin abort utförd.

Man har gjort det "snygt", det har kostat några tusenlappar, men i princip blir alltså också dessa kvinnor lagbrytare.

Det är en omöjlig ståndpunkt man kommit fram till och det är klar kränkning av kvinnornas dignitet. Andra handlingar som enligt svensk lag är brottsliga och som utförs i ett land där lagstiftningen säger något annat, kommer inte att beivras. Jan Myrdals exempel med mutkolvarna i u-länderna talar för sig själv.

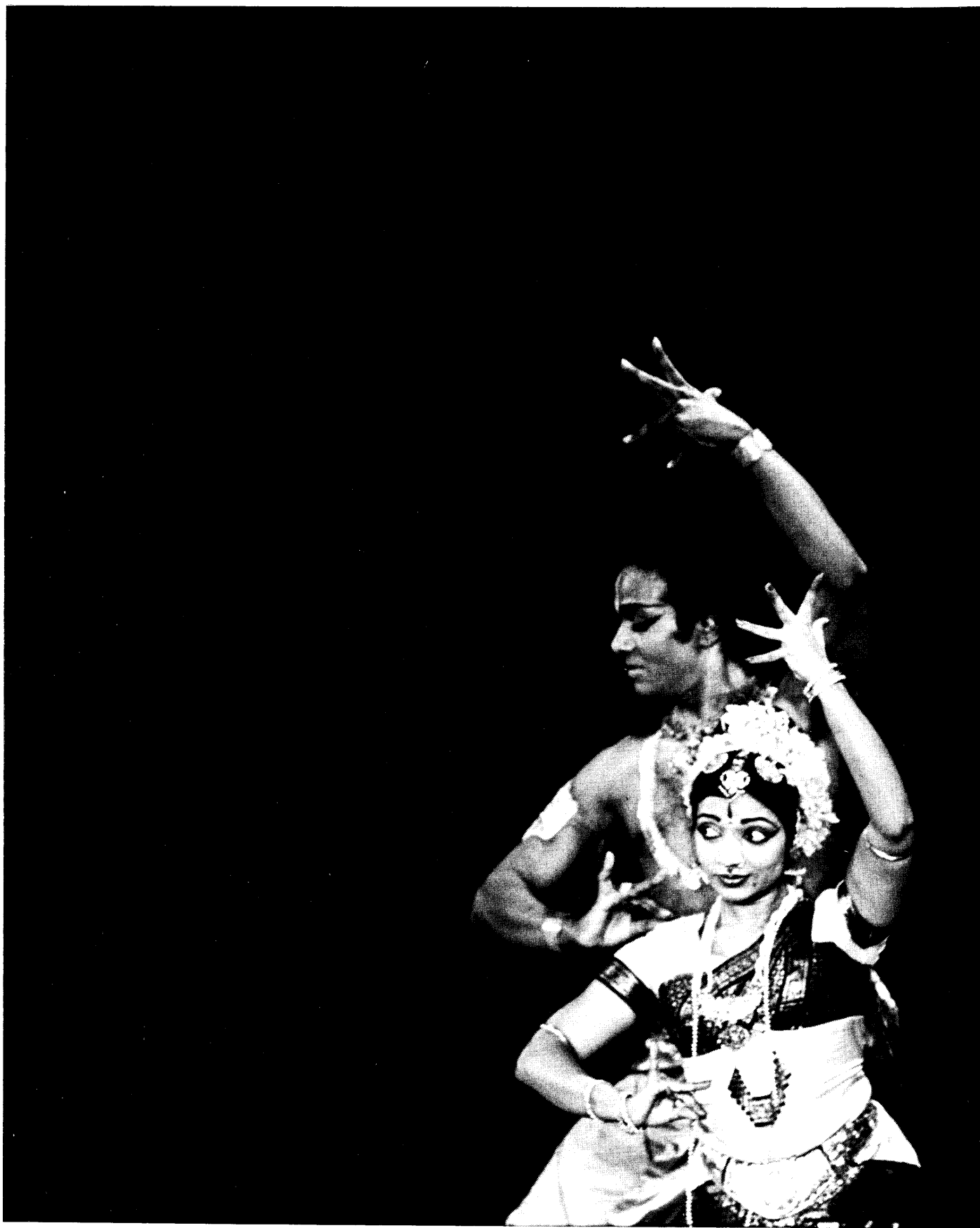


BILD: ANDERS LINDH

Hela den situation som uppstått är ohållbar och därför är det glädjande att regeringen så snabbt tillsatte den nya abortutredningen och gav den ganska vidsträckta direktiv. För ovanlighetens skull är det kvinnomajoritet i utredningen, man får bara hoppas att alla har förmåga att se fördomsfritt på det stora problem de fått att utreda och att de förstår att arbeta snabbt.

Vi får anledning återkomma till debatten i abortfrågan vid senare tillfälle.

— *Ur Vi Kvinnor* nr 2 1965



Låginkomstutredningen av Per Holmberg satte ändå fart på debatten, det första tecknet på den nya kvinnnorörelsen som kom med 70-talet.

MANS- OCH KVINNOFÅLLOR *Vilken vision har vi av framtidens samhälle?*

Vilka relationer mellan män och kvinnor i familjen, i arbetslivet?

Vilken skattepolitik och vilken servicepolitik?

Skall barnen ohämmat överta föräldrarnas könsrollstänkande, skall skolan och lärarna ytterligare befästa det?

Frågor som verkligen bränner till.

De ställdes vid en estraddebatt som SKV:s storstockholmsdistrikt organiserade den 23 januari i ABF:s Z-sal.

Närmare 300 personer hade infunnit sig när distriktets ordf., Herta Fischer, hälsade publiken och de fem debattörerna: sekreteraren i finansdepartementet Per Holmberg, författarinnan Barbro Backberger, riksdagsmännen Nils Carlshamre och Axel Jansson samt socionomen Märtha Westrell välkomna.

”Vad kostar könsrollstänkandet vårt land?” hade arrangörerna valt som titel för diskussionen.

Carlshamre fann den illa vald (man får inte i första hand tänka på pengarna, det finns andra värden) medan Holmberg ansåg den vara



BILD: VIVECA OHLSSON

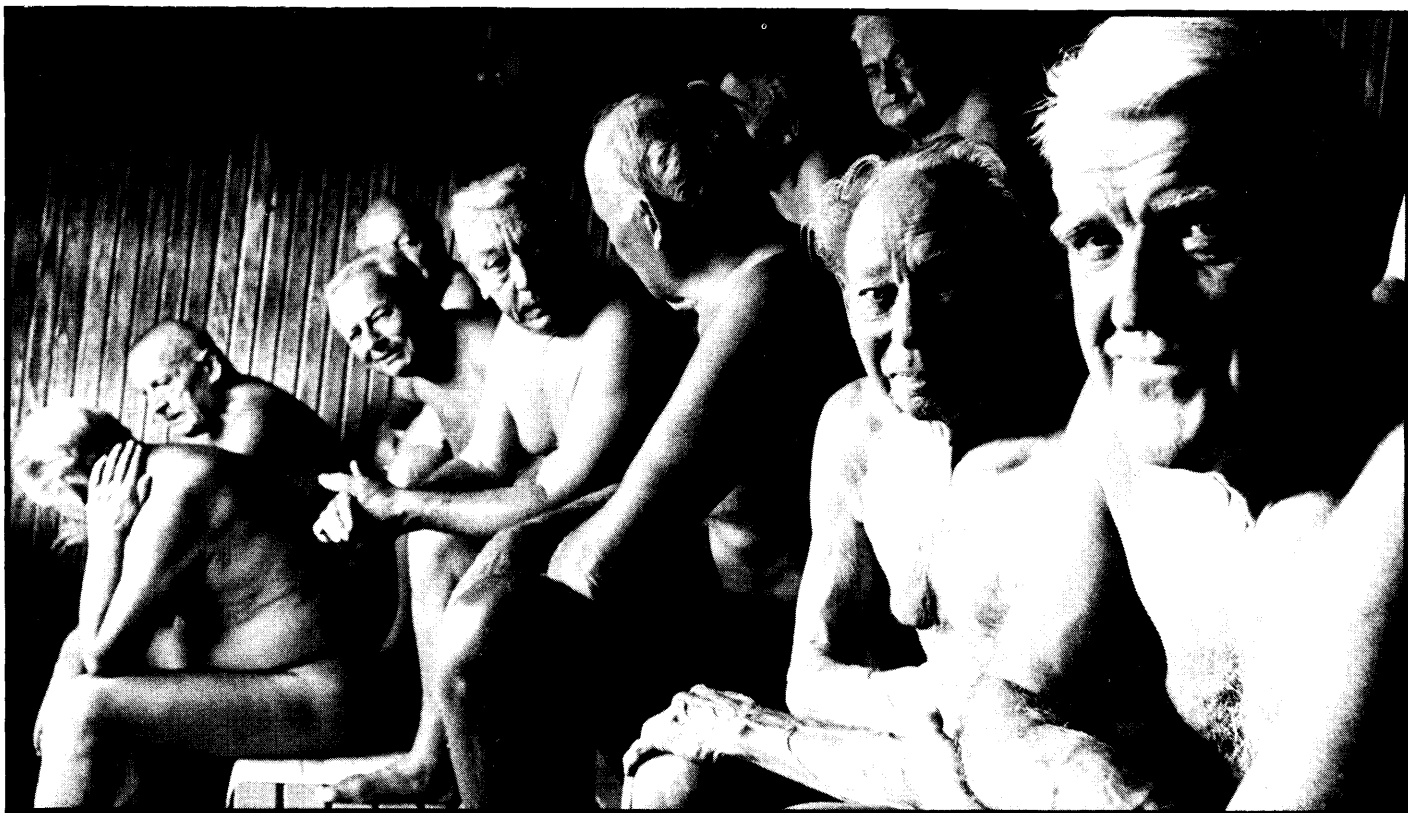


BILD: VIVECA OHLSSON

ytterst adekvat, ty både för samhället och den enskilde är vårt invanda könsrollsmönster en dyr historia.

Han belade sitt påstående med siffror: Det finns, framhöll han, en mängd "förtidspensionerade" kvinnor i arbetsför ålder i vårt land. Det handlar om ca 500.000-600.000 personer som ytterligare skulle kunna tillföras arbetslivet.

Fanns det bara arbete för dem skulle ca 150.000 av dessa kvinnor vara ute i arbetslivet inom den närmaste veckan!

Till detta kommer att den kvinnliga arbetskraften som finns ute på arbetsmarknaden utnyttjas dåligt. Kvinnornas löner ligger 40 procent under männens, deras kapacitet undertrycks och underutnyttjas.

Kvinnornas stora arbetslöshetsarmé och det dåliga bruk man gör av deras förvärvsarbetande systrars gåvor och möjligheter innebär en enorm produktionsförlust.

Stadsplanerarna investerar också i könsrollstänkandet med ödesdigra felinvesteringar speciellt i storstadsområdena som resultat.

I ett samhälle som vårt där organisationerna spelar en så stor roll är kvinnornas underrepresentation i dessa en mycket allvarlig sak, underströk Per Holmberg.

Och att det inte bara är kvinnorna som får betala för den uppdelning i mans- och kvinnofällor som är så typisk för vårt samhälle och som människorna uppfostras till att acceptera som naturlig framgår tydligt av den skrämmande övervikt ifråga om missanpassning som männen uppvisar.

De svarar för 80 procent av alla självmord i vårt land; 95 procent av alkoholisterna är män. Likadant när det gäller missanpassade ungdomar; pojkarna är i skrämmande majoritet.

Allt detta kostar samhället mycket pengar och den enskilde och hans närmaste svåra lidanden.

Den stora frågan är, sade Holmberg, vilken vision har vi av framtiden. Vilka relationer tänker vi oss människorna emellan, mellan män och kvinnor, i familjelivet, ute i arbetslivet.

Vilken skattepolitik tänker vi oss och vilken servicepolitik — daghem, lekskolor, serviceområden osv. Skall barnen ohämmat överta föräldrarnas könsrollstänkande, skall skolan och lärarna ytterligare befästa det?



Men från 1969 byter Vi Kvinnor namn.

I sista numret för 1968 meddelar man: "Från Vi Kvinnor till Vi Män.""

I den följande debatten underströk Barbro Backberger vad Holmberg sagt om stadspalnerarnas felinvesteringar: de rör sig med två kategorier, primärkategorien männen och sekundärkategorien kvinnor och barn.

Ju längre från storstadscentrum ut i förorten desto färre förvärvsarbete kvinnor. Och allra längst ut *kvinnoreservat!* □

— *Ur Vi Kvinnor nr 2 1967*

FRÅN VI KVINNOR TILL VI MÄNSKOR. SKV:s förbundsstyrelse sammanträdde i Stockholm lördagen och söndagen den 12-13 oktober. Lördagen ägnades i huvudsak åt tidningen Vi Kvinnor, ekonomin och organisatoriska frågor.

Återstod till debatt frågan om att ändra namnet på vår tidning.

De är många som länge ansett att namnet Vi Kvinnor verkar onödigt begränsande när man söker vinna nya läsare för tidningen. Alltför många, menar man, tror att en tidning med det namnet huvudsakligen sysslar med hushållsangelägenheter!

Och eftersom detta är allt annat än sant för vår del — vår tidning behandlar i högre grad än många andra allmänmänskliga problem — bör vi finna ett annat och mera adekvat namn.

Förbundsstyrelsen stannade för namnet VI MÄNSKOR och beslöt att sända ut förslaget på snabbremiss till avdelningarna. Det blev stor majoritet för det nya namnet, så från nästa år heter alltså vår tidning VI MÄNSKOR. Prenumerationspriset bestämdes till 10:- för år 1969.

Den ekonomiska stödkampanj för förbundet som redan förbunds-kongressen i fjol beslöt om fick sitt startskott vid förbundsstyrelsens sammanträde. Kampanjen beräknas ge förbundskassan ett välbehövligt tillskott på 15.000 kronor.

Sista punkt på lördagens förhandlingar var den redogörelse Andrea Andreen gav över "Rapport till FN över kvinnornas status i Sverige". Det intressanta materialet utlöste en livlig debatt som fick sin naturliga fortsättning följande dag, då Gunnel Granlid talade om låglöneproblematiken och arbetslösheten.

Förbundets ordförande, Eva Palmaer, rapporterade om förberedelserna för Kvinnornas världskongress i Helsingfors den 14-17 juni 1969. Varje land får sända 10 delegater och man hoppas att det ska komma så många både från Nord- och Sydvietnam.

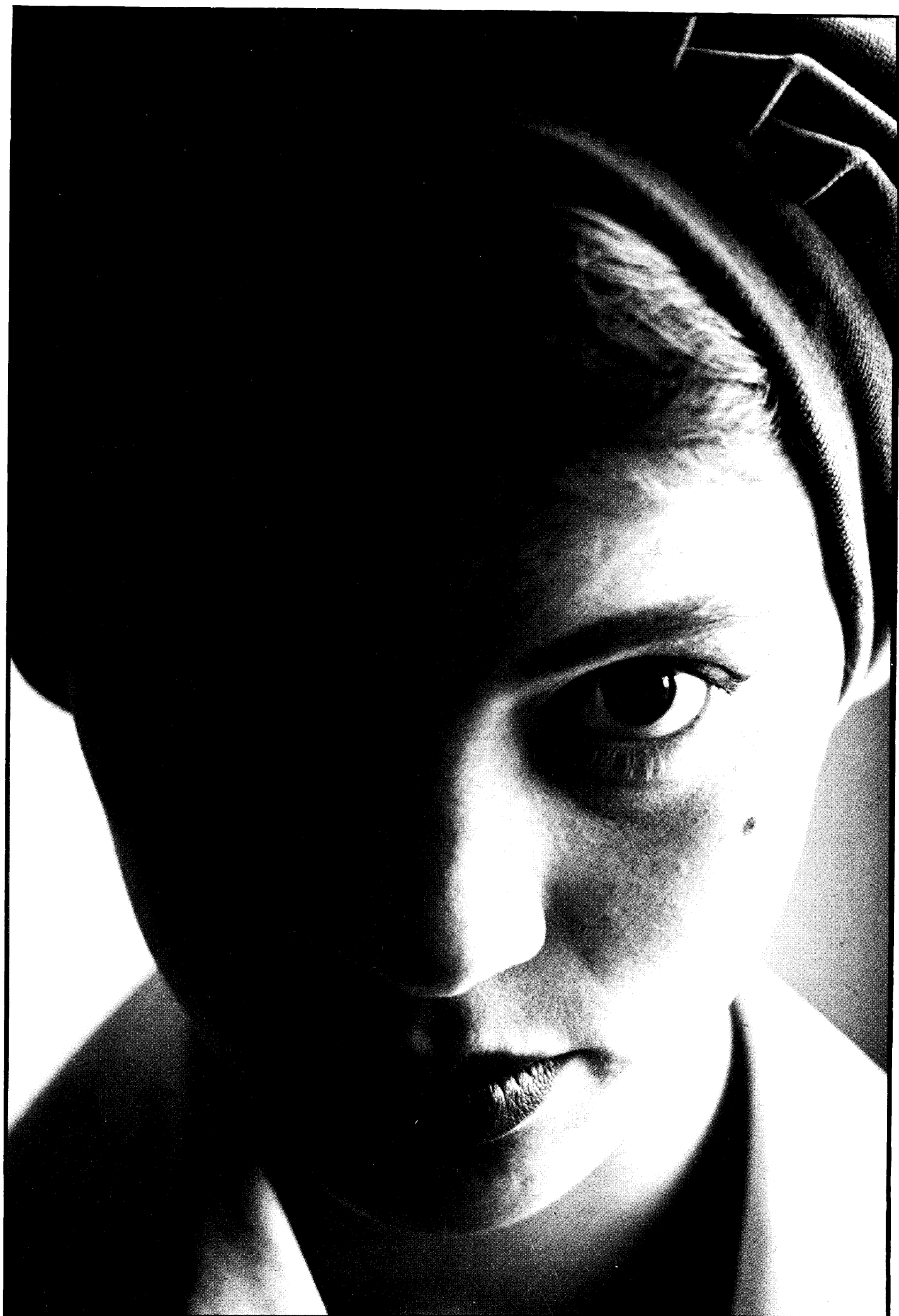
Till våra förberedelser för kongressen hör också att ekonomiskt bidra till vietnamesiskornas uppehållskostnader under kongressen. Vidare beslöts att söka få ett par av dem att besöka Sverige i samband med kongressen.

Förbundsstyrelsen underströk betydelsen av ökad solidaritet med Vietnamns kvinnor och barn — även om förhandlingarna i Paris kröns med framgång och Vietnamns folk får fred så blir hjälpbehovet inte mindre — tvärtom, vi måste öka våra ansträngningar att bistå det krigshärjade landets kvinnor och barn.

Telegram sändes till amerikanska förhandlingsdelegationens chef i Paris, Harriman, och till den nordvietnamesiska förhandlingsdelegationen. Vidare beslöts att i brev till FN-förhandlaren ambassadör Jarring uttrycka förhoppningen om att han inte förtröttas i strävandena att få till stånd fred i Fjärran Östern. □

— *Ur Vi Kvinnor nr 6 1968*

V.S.

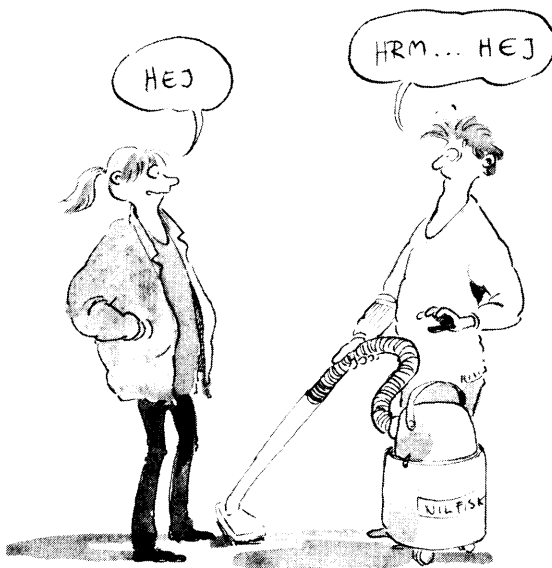


COLD

DAMM-SUGAREN

AV

CHRISTINA ALVNER O. GUNNAR ALMÉR







Hjördis Levin väljer ut artiklar ur Vi Mänskors utgivning under 70-talet.

HJÖRDIS

När jag tänker tillbaka på 1970-talet minns jag två stora möten. Internationella kvinnodagen 1973 på Moderna museet och solidaritetsmötet i Folkets hus den 10 mars 1974. Båda samlade bortåt 1.000 personer vardera.

På det första mötet medverkade jag som uppläsare av en historisk kavalkad och på det andra var jag konferencier. Jag glömmer aldrig den kampanda som fanns på dessa möten. Det var ett stort privilegium att få leva då.

Som många andra fick jag min politiska medvetenhet genom Vietnamkriget och FNLRörelsen. Jag kom med i SKV 1969 och i grupp 8 1971. SKV:s dåvarande ordförande Andrea Andreen visade mig ett underbart förtroende och jag valdes snabbt in i Vi mänskors redaktionskommitté.

Min kvinnomedvetenhet hade jag dock fått långt tidigare genom min mor — och genom min lillebror. Jag var nämligen fem år och han tre då han gav mig den första lektionen i manschauvinism. Han satt vid matbordet mellan min far och mina bröder med kniv och gaffel i högssta hugg och konstaterade belåtet: Kara äte tött (Karlarna äter först). Vi var en stor familj med många barn och arbetsfolk och åt därför i två lag. Jag fick förstås äta med kvinnorna i andra laget. Därav kom min brors segervisshet att han tillhörde det första könet.

Min mor gav mig rådet att den klokaste tiger. Det var hennes lösenord i många knepiga situationer. Det betydde inte att hon gav upp sin stolthet och styrka. Hon bidade endast lämpliga tillfällen att använda dessa sina egenskaper.

Även om jag skulle vilja ha med mycket mera om allt det intressanta som hände på 1970-talet så anser jag ändå att det var de sk generationsnumren som gjorde Vi Mänskor till "Sveriges bästa kvinnotidning" (enl Åsa Moberg). För en kort tid fick de internationella frågorna stå tillbaka för inhemska problem. Arbetsgrupper, temanummer och temamöten var den nya giv som ansåg passa kvinnorörelsen bäst.

För mig som var med och planerade, diskuterade och skrev generationsnumren är Anna-Lisa Bäckmans "Manifest" (5-6 1974) ett kärt dokument från den tiden. Kanske talade detta att "återknyta banden" särskilt starkt till mig som bokstavligen hade suttit vid min mors fötter och lyssnat till så många berättelser från gångna tider och dess kvinnoliv. □

HJÖRDIS LEVIN

Ärgång 26

Nr 5—6

3:00

Vi människor

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUNDS TIDNING

Det är vi som hade dom byktvättande
mödrarna.

Det var dom som strök karlarnas blåskjortor.
Det var dom kvinnorna som slutligen lämna-

des
med elektrisk köksutrustning och ensamhet.
Vi talar om våra gamla mödrar nu.

Vi var aldrig på allvar deras döttrar då
Vi bara bligade och förskräcktes.

Nu vill vi bära dom gamla kvinnorna med
oss.

Vi skulle vilja återföda dom och
vagga dom in i den nya tiden.

Dom är ändå med oss och gör oss starka och
veka.

Ur Anna-Lisa Bäckman: Manifest

TEMANUMMER:
NU VILL VI ÅTERKNYTA
BANDEN...
Om de äldre kvinnornas liv och
arbete, erfarenhet och kamp

P-PILLRET

kom med befrielsen

Idén med generationsnumren uppkom ur den känsla av historielöshet som många unga kvinnor hade exempelvis inför firandet av Internationella kvinnodagen. Den nya kvinnorörelsen, främst representerad av Grupp 8 fick insteg i Vi människor särskilt genom Louise Waldén.

Generationsnumren syftade till att finna ut vad som förenade eller skilde kvinnor i olika åldrar. Som en följd av generationsnumren kom mansnumret, barnnumret och numret om sexualiteten. Arbetet finansierades bl.a. genom ett anslag från Socialstyrelsen i syftet att förebygga och minska antalet aborter.

Under temat "Det frivilliga föräldraskapets samhälle" samordnades alla de ovannämnda numren av Vi människor under det övergripande syftet att förmedla kunskap om kvinnors känslor och livsvillkor under en hundraårsperiod, från 1870-1970.

DEN HÄR GENERATIONEN. Andra världskrigets skugga präglade vår barndom, atombombens skugga vår skoltid. Ransonerad mat, ransonerade kläder, ransonerad energi. Bilfria gator, stickestrumpor och livstycken med knäppstrumpeband.

Kristiden var det normala, freden den obegripliga festen. Mer fattbara var andra förändringar: Första gången man såg vitt socker efter krigstidens bruna, den första bananen, ransoneringsgarnas successiva upphörande.

Vår skola var fortfarande småskolan och sjuårig folkskola med skilda pojk- och flickklasser. Dagen började med psalm och fader vår, man stod rak i ryggen bredvid bänken när man svarade på frågor. Den slutade med välsignelsen och "slut för idag — tack för idag". Till skolavslutningen med "Den blomstertid nu kommer" fick man årets finklänning, drömmen var i organza med fjärilsärmar.

När vi var småflickor kom den feminina vågen med New Look och kvinnan tillbaka in i hemmet från krigstidens arbetsplatser i industri och andra "okvinnliga" jobb. Världen ropade på kvinnlighet.

När de trötta pojkarna kom hem från kriget — dom som alls kom hem — behövde de modersvård och familjelycka och mjuka älskarinnor — och kvinnornas platser på arbetsmarknaden.

När Den Onde, Hitler var förintad fick vi snabbt en ny ondska: kommunismen, som hotade vår och världens frihet. Det sönderbombade Europa byggdes upp med amerikansk Marshall-hjälp. Broderskapet från kriget tog ett snabbt slut. Nu gällde det att slå tillbaka kommunismen, i Italien, i Grekland, i Korea, var den — d v s folket — än gjorde sin röst hörd.

Rollerna var besatta, spelet bestämt långt innan vi ens begripit att det fanns ett samhälle och en värld. Kvinno-kvinnan var idealet. Världen var svartvit, uppdelad mellan stormakter (det var innan dom blev supermakter).

Politik var fult och kvinnosaken var död. Vi gick in i 50-talet med kalla krigets världsbild och den amerikanska lyckodrämmen, bägge lika självklara som luften omkring oss. Från Amerika kom allt som var inne. Från Amerika kom Satchmo och Ella och Lionel Hampton och Rock Around the Clock. Från Amerika kom idén om tonåringar. Förut hade man upptäckt Barndomen och Ungdomen. Nu upptäcktes Tonåren, som en ny, oexploaterad marknad.

"Backfisch" och "Teenager" hette de första specialaffärerna för tonårskläder, som vi lyckligt besökte. Det var innan Hennes tid.

Vi lärde oss hata kollektivet — massan, för det var kommunism, och besvor oss omedvetet till individualismen. Ändå gjorde vi allt för att hitta en grupptillhörighet. Vi delade oss i dixies och knuttar och spåttor och det var till sist en klassfråga vart man hörde. Rågummiskor och duffel, skinnpajar och njurbälten. . . Men om klasser visste man inte, för vi levde i ett folkhem utan klass- och könsskillnader.



Tre generationer kvinnor från Norrbotten.

BILD: ÅKE E:SON LINDMAN

Den första påminnelsen jag minns om att det fanns en värld utan för min egen lilla var Ungernkrisen. Jag låg i min säng och grät när Pekka Langer i nattredion rapporterade resultaten av Ungerninsamlingen.

Suezkonflikten var den första upptäckten av vårt beroende av andra länder. Oljetillförseln ströps, det var 13-14 grader inomhus, jag satt med tre lager filtar omkring mig och läste huttrande läxor. Men vare sig av Ungern eller Suez drog vi några konsekvenser. Det handlade om enskilt lidande, inte om politik.

För oss som gick i läroverk och kom från rätt sorts familj var den ljusnande framtid självklar. Det var långt innan någon hört talas om akademikerarbetslöshet.

Men att det fanns ett glapp mellan mina yrkesambitioner och den påbudna kvinnorollen måste jag ha känt. En dag skrek jag till mamma: "Varför stoppade ingen Fredrika Bremer?" Som om jag vetat oförenligheten mellan mitt behov av självständighet och min önskan att vara en "riktig kvinna".



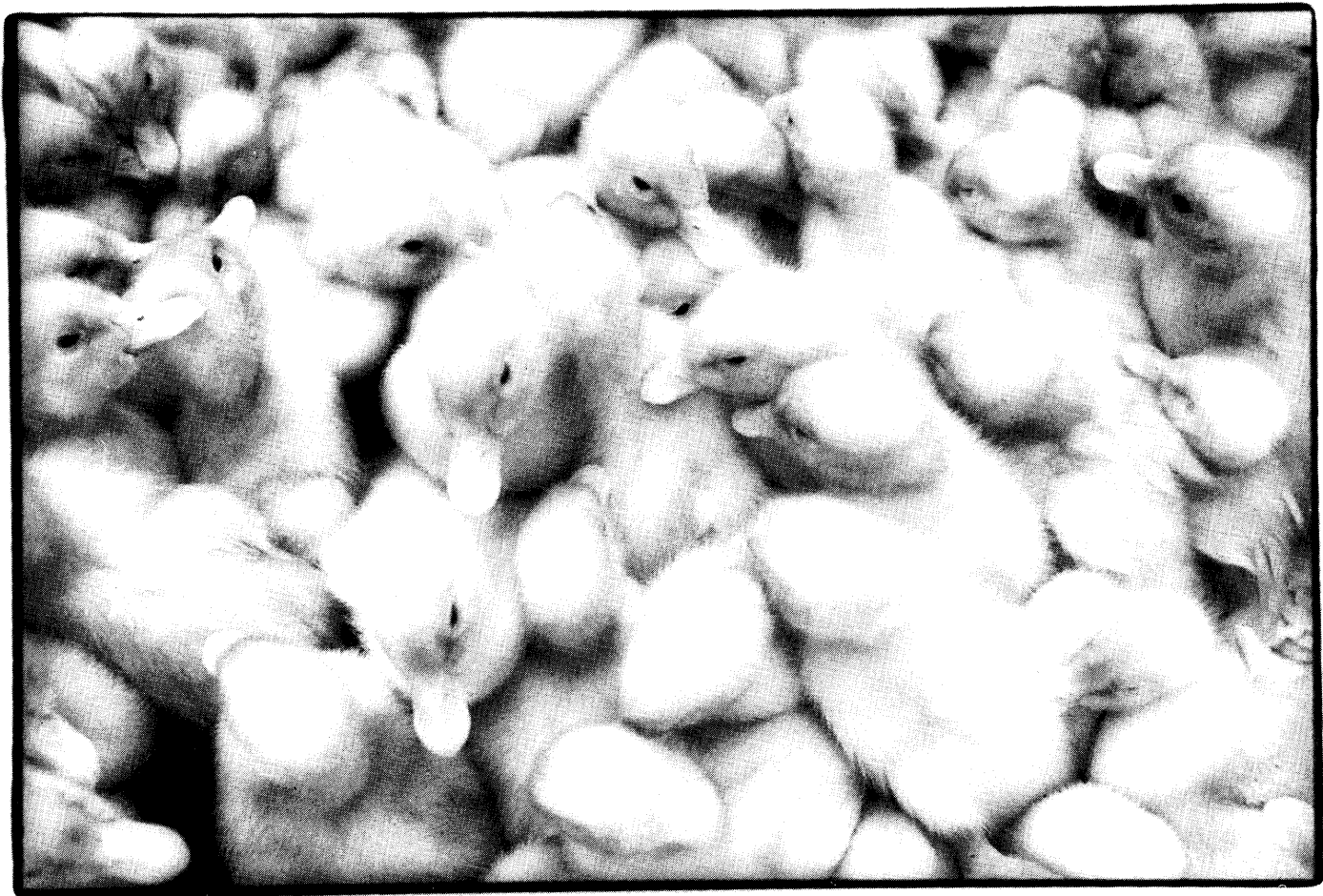


BILD: ULRIKA ÅLING

"Vi lärde oss hata kollektivet — massan, för det var kommunism, och besvor oss omedvetet till individualismen. Ändå gjorde vi allt för att hitta en grupptillhörighet."

För de flesta av oss var vägen förlovning-lysning-giftermål självklar. Samboende utan äktenskap var vågat. När jag var 22 blev min fästman och jag "med våning" och gifte oss — då var de flesta av mina klasskamrater redan gifta eller stod i begrepp att gifta sig.

Sverige hade förändrats. Av folkhemmet hade blivit ett välståndsländ. TV:n hade kommit, bilarna blev allt fler. Lyckan var självklart att ha pengar och köpa saker. Konsumtion var lösenordet. Konjunktur var ett okänt begrepp för de flesta av oss. Välståndet liksom bara ökade, av sig självt. . . Politiska händelser var dramatik, lösryckt ur varje begripligt sammanhang: Hammarskjölds död, Kubakrisen, mordet på Kennedy. Det var terrorbalansens och den fredliga samexistensens tid.

Så kom mitten av 60-talet. Saker började förändras. Det kom en ny musik med grupper i stället för soloartister. Beatles i stället för Elivs. Kläder med klara färger istället för det diskreta damiga. Mary Quant i stället för Dior. Ungdomsrevolten hade börjat. Målet var inte längre att bli vuxen och etablerad utan tvärtom: Att förbli ung — alla över 30 år döda — och hålla sig utanför etablissemangen.

De gamla auktoriteterna krossades — trodde vi — och friheten var vår. En ny ljusnande framtid.

Befriade klippte vi av kjolarna, sparkade av oss de italienska skorna med stilettklackar, slutade dansa i par och shakade för oss själva till musikens rytmer. Fria förhållanden, behändiga P-piller istället för gamla kladdiga pessar. Killarnas långa hår.

På Hötorget slogs de första Vietnamdemonstrationerna ner av polisen. Protesterna mot det etablerade samhället konkretiserade sig i aktioner: Stoppa Mässan, Kårhusockupationen, Alternativ Jul, Striden om almarna. Samhället och världen blev synliga. De av oss som ville se började förstå sammanhangen.

Den invanda scenbilden förändrades totalt. USA var inte frihetens utan imperialismens försvarare på jorden. Västståndet kom inte "av sig självt" utan byggde på utsugning av andra länder.

Ojämligheterna mellan könen berodde inte på förbiseende utan på kvinnoförtryck i ett patriarkalt samhälle. Den "objektiva" historien var inte neutral utan skriven i ett bestämt syfte.

Allt som förut var svart blev vitt och tvärtom. Men medan den tidigare svartvita bilden var given från ovan och obegriplig var den nya fattbar. Vi begrep hur det hängde ihop.

Vi var den första generationen småbarnsmödrar som på bred front kom ut på arbetsmarknaden i det industrialiserade samhället. Det var där den inhemska reserven fanns, när behovet på arbetskraft stegrades under senare hälften av 60-talet. Det var så vi upptäckte att det här samhället inte var inrättat för människor med ansvar för barn.

De av oss som trott att vi levde i ett klasslöst folkhem med full jämlikhet mellan könen — och dit hörde jag — vaknade upp. När låginkomstutredningen kom fick vi svart på vitt att kvinnor hade lägst löner och längst arbetstid — om man inräknar ansvaret för hem och familj.

Samtidigt tog sig den sexuella "revolutionen" alltmer öppet kvinnoföraktande former, med porr och reklam och utvickningsbrudar.

Det var så mycket som blev uppenbart. Utnyttjandet av kvinnorna som arbetskraftsreserv och låglönearbetare. Samhällets barnfientlighet. Hemarbetets funktion av oavlönat arbete. Exploateringen av kvinnan som sexobjekt.

Med vår generation tog kvinnokampen ny fart. Grupp 8 startade. De äldre kvinnorganisationerna blev aktiva igen. Kvinnorna började göra sig hörda fackligt och politiskt. Kraven på fri abort och utbyggd barn-tillsyn växte. Städerskor och flygvärdinnor strejkade. Sekreterarna vägrade koka kaffe på jobbet. Kvinnorna protesterade mot porrklubbar och nakenbröst.

Pillret. Kvinnornas återinträde i samhället. Den politiska medvetenheten. Kvinnorörelsen. Allt detta hände i en period av vårt liv då många av oss fortfarande var på väg: Mot utbildning, yrke, moderskap, förhållande. En del av oss bröt upp för att söka nya vägar, nya former för att leva, nya sätt att vara. Sedan vi väl genomskådat mönstren vägrade vi att längre spalta upp oss i manligt — kvinnligt, känsla — intellekt, arbetare — förälder. Vi sökte en total livsroll.

I 70-talets snålblåst är det lätt att bli nostalgisk över de kampfyllda åren. Men jag tror inte, vill inte tro, att kvinnokampen svalnat. Tvärtom: jag tycker att den nu förflyttat sig från en relativt liten grupp angelägenhet till en alltmer allmän medvetenhet hos de kvinnor man möter på tåget och i affären. Där den hör hemma om den ska betyda något. Jag vill tro att det handlar om att kvinnorna nu kräver sin plats i det industrialiserade samhället på sina egna villkor. □

LOUISE WALDÉN



BILD: ÅKE E:SON LINDMAN

"När låginkomstutredningen kom fick vi svart på vitt att kvinnor hade lägst lön och längst arbetstid."

KAMPEN

gällde sex och Vietnam

På omslaget till Vi människor 1/1970 ser vi den lilla vietnamesiska flickan Vo Thi Lien, ett ögonvittne till hemskheterna i Song My, och på omslaget till 2/1979 finns det kopulerande asiatiska paret. Vietnamkriget och sexbilder, hur gick det ihop?

På något sätt var det typiskt för 1970-talet.

Kampen mot imperialistiskt förtryck — Vietnam, Palestina, Latinamerika, Mao Tse Tungs tes att folken i Asien, Afrika och Latinamerika förenade kunde besegra "pappers-tigern" USA och kampen mot sexuellt förtryck — pornografi, prostitution, våldtäkt och kvinnomiss-handel.

Allt det där tycker jag kommer fram så bra i det tal som Britta Stöveling, författarina och feminist, höll på solidaritetsmötet i Folkets hus den 10 mars 1974.

MOBILISERA ALLA VÅRA STYRKOR! Jag tänker anknyta till vad vår grekiska syster sa.

En ny junta i Aten slog till i november förra året, med stöd av det gamla vanliga CIA. I dagspressen kunde man läsa om en ung kvinna, Maria, som när knektarna gick till angrepp mot de vapenlösa studenterna fick sitt högra öga utstucket. Hon greps utanför ett apotek där polisen ställt sig på vakt. Hon släpades till en polisstation, förhördes, misshandlades fortfarande utan att ha fått vård och våldtogs av fyra eller fem polismän.

I den svenska dagstidningen, omedelbart till höger, annonserades om kanelbullar. Det kan se ut som en tillfällighet, men är det inte. Peter Watkins, den engelske tv-filmaren, som bl a gjort Krigsspel, säger att massmedia blivit något fruktansvärt. Verkligheten hackas sönder, och innan man hunnit svälja ett sammanhang är man redan i en annan världsdal. Och för att det inte ska bränna till för mycket kastar man in vädret.

Jag tänker nu beröra vikten av att hålla sig underrättad om imperialismens och det patriarkala samhällets övergrepp, om vikten att solidariser sig med dem som bekämpar dessa institutioner.

I det här sammanhanget vill jag citera en spansk advokat om kvinnor i underjordiskt arbete: "I ett land som vårt där religion, familj och tradition håller kvinnan i ett järngrepp är varje kvinna som frigjort sig från dessa band en stark personlighet. En kvinna i kampen är värd 50 män."

Om vi nu går över till Sverige kan vi säga att Sverige inte längre svenska krusbär äger. Dom är i stor utsträckning amerikanska. Textlivsmedelsproduktionen, datorer, reklambyråer. Vårt teleförsvar vilar tryggt i ITTs händer, dom som var framme och stälpte Chiles försök till socialism. Alla de strategiska delarna i vårt svenska Viggenplan är amerikanska. Med IB-affären, om inte annat, har vi fått upp ögonen för hur intimt samarbetet är mellan svensk och amerikansk krigsmakt.

Sverige är ett korporativistiskt samhälle. Det innebär att makt-havarna med alla medel vill få oss att tro att vi har gemensamma intressen med våra förtryckare. Budgetåret 74/75 kommer 1,2 miljarder kr att gå till näringslivet (dvs det liv som ger oss näring, fast det förefaller tvärtom) i form av bidrag och skattelättnader.

Vårt svenska klassamhälle, som man gärna liknar vid en båt som vi snällt ska sitta stilla i, ser ut så här: Vi har en arbetarklass på ca 53 %, ett mellanskikt på ca 28, småborgerlighet på ca 14. Så har vi den härskande klassen som utgör 1 %. Till sin hjälp har dom vad man kan kalla väktarna på 2 %: militär, polis, domare.

Ni vet väl att svenska folkets utgifter per capita för polisen är högre än amerikanska folkets för sin? Andra väktare är skolledare, ekonomiska experter, präster. Ni vet väl att kyrkan hör till de största kapitalägarna i landet med ca 5 miljarder kr? Vidare massmediaproducenter och reklamfolk.

Tillsammans vidmakthåller dessa 2 % väktare, åt den härskande klassen, lag, ordning och en indoktrinering i den kapitalistiska ideologin som går ut på två saker: konsumera! samt ett alla områden genom-syrande öppet eller dolt kvinnoförakt.



"En kvinna i kampen är värd 50 män."

BILD: VIVECA OHLSSON

Hur kan nu kontrollen av den övervägande delen av befolkningen säkerställas?

För de makthavande vet att dom behöver oss, men vi behöver inte dom. Ja, öppet med vapenmakt går det ju inte, även om vi har alltfler patrullerande polismän med sina penisattrapper. Men det är här som vanliga män kommer in och utövar vardagsförtrycket över oss kvinnor.

Det har IB-affären visat, med all tydlighet. Vi har tryckfrihetslagar som reglerar vad som får sägas och inte sägas.

På ena planhalvan i den här matchen, den halva som gäller samhällskritik, där tillämpas de så hårt att samhällskritik blir spioneri.

På den andra planhalvan, den som är kränkande för hela halva befolkningen — kvinnorna — där tillämpas lagarna inte. Det finns bokstavligen ingen gräns för vad kvinnor utsätts, bl a med hjälp av knark. Och detta är ingen marginell företeelse.

Våra två vanligaste porrblaskor kommer ut med en samlad upplaga på 525 000 ex per vecka. Det blir drygt 27 milj ex per år. Dom läses av våra killar, söner, arbetskamrater, skolelever. Föreställ er vilken effekt ett kvinnoförakt av sådana proportioner har på mäns uppfattning om kvinnor och vår egen uppfattning av oss själva!

Hur ställer sig då kulturarbetare, vänsterns män, män i allmänhet till detta?

Det finns två inställningar: 1. Det är inte vårt bord. 2. Vålds- och porrlitteraturen, där det nästan uteslutande är kvinnan som exploateras, är ett nödvändigt pris för vår tryckfrihet. Vad är nu det för kapitalistiskt schackrande! Tror man att man kan köpa det fria ordet för kvinnostjärtar!

Jag vill ge ett smakprov på det som anses vara priset för tryckfriheten, som vi kvinnor betalar utan att ha blivit tillfrågade: Det handlar





BILD: CINA GOTBY

om en liten danserska, bajadär, som fått order att dansa inför en maharadja som har tråkigt.

”För varje plagg som faller ropar han otåligt, hest: Fortsätt. Den lilla bajadären kastar ytterligare ett plagg, och ännu otåligare, ännu hesare ropar maharadjan: Fortsätt. Nu står hon där alldeles naken. Hennes spåda kropp, ung, fast, blank är bedårande. Det är svårt att avgöra om den bör liknas vid mycket ljus brons eller lätt rosigt elefenben.

Maharadjan har rest sig och vrålar som en galning. Fortsätt. Den stackars lilla bajadären känner efter om hon möjligen har glömt någon osynlig bandstump. Men nej, hon är fullkomligt naken. Maharadjan blänger mörkt åt sina livtjänare och bölar på nytt: Fortsätt. De har förstått.

De långa dolkarna blixtrar. Inte utan fingerfärdighet drar de huden av den lilla bajadären. Med en ståndaktighet som får kallas beundransvärd för hennes ålder uthärdar flickan den löjliga operationen och står flämtande och ångande inför maharadjan som en scharlakansröd anatomisk plansch. Alla drar sig diskret tillbaka. Och maharadjan har inte längre tråkigt.”

Det här är ett exempel på många sadistiska kvinnskildringar ur en antologi som är redigerad och prisad av progressiva män: ”vacker samling sällsamma berättelser”, ”utomordentligt stimulerande”, utgiven på ett progressivt förlag.

Detta förlag har också utgivit en bok som heter Kapitalet av en författare som heter Karl Marx.

Var vänliga och jämför fascisternas tortyr i verkligheten, porrindustrins alster och kulturradikalernas litterära finmakarsadism. Grupp 8 har ibland anklagats för att vara sexfixerat. Det är lika begåvat som att säga till en person som ropar att det brinner: Fasligt vad du är intresserad av eld. Är du manne pyroman?

Lägg till sexploateringen att kvinnor är låglönade, extremt lågavlönade, politiskt fattiga, deltidsarbetande med vad det innebär av förlust av sociala förmåner, dåligt med daghem, dolt arbetslösa, korttidsutbildade, dåligt politiskt representerade och sen har vi inte preventivmedel som är både säkra, oskadliga, enkla och kostnadsfria.

För att sammanfatta: Denna fruktansvärda fiende: kapitalism, imperialism, fascism som är rustad till tänderna, vill vänstern och socialismen gå till strids mot utan att ha tagit itu med sin patriarkalism, dvs utan att ha alla våra styrkor mobiliserade!

Först när män slutat tala om broderskap med allt vad det innebär av manschauvinism, och börjar tala om syskonskap istället.

Först när män slutat att motarbeta vår kamp, slutat att å våra vägar definiera oss och vår identitet.

Först när kvinnors självkänsla och stolthet, kvinnors uppfinningsrikedom och konstruktiva handlingskraft frigjorts.

Först då kan hela folkets kamp lyckas. □

BRITA STÖVLING

RECENSIONER

En resa mot större förståelse



film

RESAN
Regi: Peter Watkins

”Vi är inte informerade. Snarare kan man säga att vi är formade” säger en av de många människor som intervjuas i filmen Resan.

Man sätter så fingret på ett av vår tids stora problem, nämligen att massmedia har utvecklat ett språk som förenklar och fragmentariserar verkligheten så att den blir obegriplig. Detta resonemang är en av axlarna den brittiske regissören Peter Watkins har byggt sin film kring. Den andra axeln är ett antal människors tankar om krig, fred, kärnvapenhot och kapprustning.

Filmen är en resa i geografisk bemärkelse men också en resa i tanken, mot större förståelse av livsavgörande frågor. Som film är Resan annorlunda på flera sätt. Den är 14,5 timmar lång, den är producerad utanför de stora filmbolagen och den har en ovanlig struktur.

Filmen är ingen produkt att betitta och konsumera. Den information som ges och det sättet på vilket den ges ska bearbe-

Peter Watkins är 52 år och har arbetat med film i 30 år. Han har regisserat ett tiotal filmer, bland andra Krigsspel, Edvard Munch, Fällan och Aftenlandet.

Han har filmat och undervisat i Norge, Danmark och Sverige samt forskat i TV:s nyhetsförmedling i olika länder, i synner-

het i USA, Kanada och Australien.

tas och diskuteras av publiken, skriver Watkins i filmens presentationsskrift. Idén var att göra en film som uppmuntrar folk till handling.

I Resan samtalar Watkins med familjer i elva länder (Sovjet,

Norge, Skottland, Tahiti, Frankrike, USA, Västtyskland, Australien, Mexico, Japan och Moçambique). Han visar för dem Hiroshimabilder och frågar sedan hur mycket de vet om Hiroshima, var de har fått information, om barnen talar om det i skolan och på vilket sätt. När frågan är uttömd, tillägger han ytterligare en dimension. Han frågar familjerna om de vet hur stora andelar av deras lands budget som går till försvar, utbildning och hälsovård. Och sen en dimension till och en till. . .

Några sekvenser som etsades fast i mitt minne är de där Watkins visar för de olika intervjuade familjerna videoinspelningar av samtal med någon annan familj. Alla blir förvånade över att de har så mycket gemensamt med människor i andra länder. De intervjuade i USA säger att det är första gången de ser en rysk familj i sin TV-apparat. Nej, de moderna medierna har inte avskaffat avståndet mellan människor.

Resan innehåller dessutom en

RECENSIONER

del iscensatta sekvenser där folk på olika platser deltar i evakueringsövningar. Dessa blir smått kaotiska så småningom och avslöjar det löjliga och otillräckliga i myndigheternas skyddsåtgärder. Watkins menar att rustningarna understöds av massmedia. När de gör världen obegriplig för oss, har vi bara kvar en vag fruktan och passivitet.

Watkins ger oss ett bra exempel. Vi får följa den kanadensiska TV:ns nyhetsrapportering från Reagans besök i landet 1985. En miljöfråga som skulle diskuteras nonchalerades av TV:n, som ägnade desto större uppmärksamhet åt en oväsentlig aspekt av besöket.

För att visa på nyhetsinslagens klipptechnik, lägger Watkins ett pip vid varje bildväxling. Och vi

får höra massor av pip, till och med vid de kortaste nyhetsinslagen. Vidare visar filmen exempel på hur media bevakar demonstrationer. TV koncentrerar sig på våldsinslag och struntar i att undersöka vad man protesterar emot.

Sambandet mellan rustningar, underutveckling, mediernas och lärares sk objektivitet tas också upp. Watkins själv gör inga anspråk på att vara objektiv och det säger han i början av filmen.

Filmens form och struktur står i direkt förhållande till Watkins' kritik av det massmediala språk som portionerar verkligheten i korta snuttar.

De personer han intervjuar får tid att söka sina egna ord, tala till punkt, berätta ingående om sina

tankar och känslor av okunnighet och maktlöshet inför kapprustningen. Detta tar tid. Förmår vi fortfarande följa en människas resonemang till slut eller härskar televisionens klipptechnik helt över oss?

Watkins tar upp en fråga med en familj, sedan med en annan och med en annan, för att sedan återkomma till första, tillägga nya element, vidga perspektivet, och sen till de andra igen. . . . Förskjutningar, återkomster, fördjupningar. Liknar det inte vårt sätt att tänka?

Då och då lägger Watkins svartruta mellan olika sekvenser. En välbehövlig andningspaus! Han arbetar medvetet med tiden, tystnaden, den icke verbala informationen och ljudläggningen. Han låter till exempel musiken eller talet från en sekvens

fortsätta en bit in i den nya, vilket ger intryck av samhörighet mellan personerna i de två sekvenserna.

Resan har producerats av Svenska Freds och Skiljedomsföreningen, men ett stort antal organisationer, privatpersoner, nationella organ och TV-bolag världen över har bidragit till filmens tillkomst.

Filmen har premiär på Folkets Bio den 30 oktober. Sex föreställningar är planerade. Tre distributörer samverkar i Sverige: Folkets Bio för biografdistribution och FilmCentrum och Föreningsfilmo för distribution till föreningsliv, skolor, studieförbund och institutioner.

LEONOR CAMAUËR

Inbjudan till

Kvinnoskrivarseminarium

Åsa Folkhögskola inbjuder till
KVINNOSKRIVARSEMINARIUM 29-31/1 1988.

Utgångspunkten för seminariet är den debatt Birgit Munkhammar startade i samband med Vi Mänskors novellpristävling. Genom inledningar, diskussioner och samtal kring deltagarnas egna texter vill vi komma vidare i frågor som rör kvinnor och litteratur.

Deltagande inledare är:

Mary Andersson, författare och jurymedlem för novellpristävlingen

Karin Lentz, författare

Åsa Britasdotter, redaktör för accas förlag

Elisabeth af Petersen, författare och medlem av Författarcentrums kvinnoskribentgrupp

Vi kan ta emot högst 50 deltagare, och din anmälan ska vara hos oss senast 11/1 1988.

450-550 kronor beräknar vi att helinackordering kommer att kosta.

För ytterligare information, program och anmälan ring 0157-50010 dagtid, 0157-50114 kvällstid.

Du kan också skriva till Åsa Folkhögskola, 640 24 Sköldinge

VÄLKOMMEN MED DIN ANMÄLAN!

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND

Ordförande blir ledningsgrupp



SKV har haft kongress i Karlstad, min hemstad, och därmed har förbundet passerat ännu en milstolpe i sin långa historia. Kongressen utsåg en ledningsgrupp på tre personer istället för en ordförande. Det är nämligen ett ganska betungande uppdrag, som jag har haft i sex år nu. Erni, Evy och jag har alltid samarbetat bra, så jag tror att denna trojka blir en lyckad lösning.

Det ska också bli spännande att arbeta tillsammans med en ny förbundsstyrelse, eftersom det blev en majoritet av nyvalda ledamöter. Det har varit en generationsväxling, kan man säga. Samtidigt är det naturligtvis ledsamt att så många gamla vänner nu lämnar styrelsen.

För Karlstadsavdelningen, som inte har så många år på nacken, blev kongressen ett eldprov. Vi höll till i det restaurerade Gamla Badhuset, som är mycket vackert och ligger idylliskt vid Klarälven, men som inte är utrustat som ett konferenscentrum. Det blev mycket porslin att släpa dit, eftersom vi inte ville använda engångsmaterial av miljöhänsyn. Och de som ansvarade för maten hade mycket jobb med planeringen, så att allt skulle fungera tillfredsställande.

Medlemmarna ställde upp med hembakat bröd, sockerkakor, bullar och goda pajer, men både grönsaks-

soppa och pastarätt måste göras på platsen, i ett pytte litet pentry. För att inte tala om allt kaffe som skulle bryggas och alla smörgåsar som skulle bredas.

Men praktiska uppgifter svetsar ihop en grupp, och allt flöt utmärkt. När Karin fick stanna hemma med lunginflammation ryckte Eva in, och behövdes förstärkning i köket var det bara att ringa. . . De flesta av medlemmarna i Karlstad har småbarn, och många hade dessutom tagit emot övernattningsgäster. Men alla verkade nöjda och glada, och själva tycker vi att vi klarade kongressen med den äran.

När jag skriver detta har jag just haft besök av en grupp unga studerande från en folkhögskola. De skulle intervjua mig om SKVs historia och verksamhet (de trodde innan att vi var VPKs kvinnoförbund. . .). Efter att ha tagit del av handlingsprogram och verksamhetsberättelse, var de mycket imponerade av att SKV utträttar så mycket.

Det har vi själva också all anledning att vara. Vi har en verksamhet som vi kan vara stolta över, men nu gäller det att ta nya, friska tag. Enligt beslutet på kongressen om kommande verksamhet har vi en intensiv tre års period framför oss.

Aase Bang

- ☐ Prenumeration ett år (6 nr) Pris 100 kr
- ☐ Stödprenumerat Pris 150 kr
- ☐ Gåvoprenumeration Pris 85 kr

till namn

adress

postadress.....

(Skicka inga pengar nu. Vi skickar inbetalningskort)

Namn:

Adress:

Postadress:

Frankeras ej
Vi människor
betalar portot

vi människor

Svarspost

Kundnummer 15999014

100 61 Stockholm

Genshini na kongrese v Moskva

— kvinnor på kongress i Moskva

**Delegater från 156 länder samlades i Moskva, juni 1987.
En stor världskvinnokongress under mottot: Till år 2000
— Världen Kärnvapenfri. För Fred-Jämlikhet-Utveckling.
En viktig kongress som försumrats av massmedia**

Denna på alla sätt enorma kongress har mötts av total tystnad i Sverige. En snabbt förbiglidande rad i Text-TV är allt.

Vi som deltog i Fredsmarschen Paris -81 och Stockholm-Minsk -82 borde vara härdade. Då var protesterna i våra tidningar himmelskriande.

Nu råder tystnad.

Man frågar sig: Beror detta på att kongressen förlagts till Moskva?

Att den handlade om fred?

Att den handlade om kvinnor?

Men Disa Håstad skriver i DN om filmfestivalen i Moskva. "Den drog igång på måndag 6/7" — alltså efter den stora kvinnokongressen — "och är efter Gorbatsjovs fredsforum i våras den största kulturella begivenheten sedan öppenhetskampanjen började."

Hon har alltså inte heller upptäckt världskvinnokongressen. Trots att hon är kvinna. Trots att hon skrivit många artiklar från öststatsländer. Det kan alltså inte bero på förläggningen till Moskva.

Återstår alltså att kongressen handlade om fred och kvinnor — den tydligen sämsta kombinationen för svenska massmedia. Men kvinnorna utgör 53 % av

världens befolkning. Vi är i majoritet. Det är på tiden att vi gör detta klart för oss själva och för omvärlden.

Vi var 150 från Norden varav 30 från Sverige bland de 3000 deltagarna.

Stridbara kvinnor

Kvinnorna från Afrika, Indien, Sydamerika, Spanien, människor med varma färger i hud och kläder mot bleka nordbor — de olika språken blandade — franska, engelska, spanska, tyska, ryska, arabiska — allt förde tanken till en värld utanför den vanliga.

Så småningom började bilden klarna: De starka stridbara kvinnorna i vår värld trädde fram.

På podiet i kongressalen, i foajéen och föreläsningssalar fanns de: Margaret Papandreo, Grekland, Raisa Gorbatsjov, Sovjet, Helen Caldicott, Australien (hederdoktor i Linköping -86) Sally Mogabe, Zimbabwe, Petra Kelly, De gröna, Västyskland, Eva Nordland, Prof. Norge, Cora Weiss, Riverside Church, New York, Angela Davis, Världsstjärnan, Margarethe von Trotta, Filmregissör, Västyskland, Senatorer och författare, journalister, Parlamentsmed-

lemmar och jurister, ett uppbåd av kvinnor från alla jordens hörn representerande en omätlig kunskapsmängd.

Från Afrika kom över 300 delegater från 45 länder.

Från Asien, nära 400 delegater från 29 länder.

Från USA, 160 delegater.

Dessutom från Europa, Sydamerika, Australien, Kanada, Mauritien, Seychellerna m.fl. länder som för många av oss bara varit prickar på kartan. Och från världsländans kvinnor återsåg vi Juristprofessorn Tamara Abova och Natalia Berezhnaya, båda deltagare och ovärderliga stöttepelare under vår Fredsmarsch Stockholm-Minsk -82 och många många andra.

Att öppningshögtidligheterna förlagts till Kreml kom som en total överraskning för oss som sannerligen inte varit bortskämda med uppmärksamhet från Världens ledare.

Men här i Kremls Kongresspalats välkomnade Mikael Gorbatsjov med ett tal där han påpekade att man i Sovjet insett vilken tillgång kvinnornas erfarenhet representerade och hur reformer inspirerade av kvinnor och kvinnoorganisationer ständigt pågår.

Men han visade samtidigt på hur mycket som återstod — svårigheterna i det internationella fredsarbetet och nödvändigheten av kvinnornas fortsatta kamp för fred och jämlikhet.

Det finns inga möjligheter att beskriva denna väldiga kongress i dess helhet — utbudet var enormt — vi måste välja bland ämnena.

Fred nedrustning utveckling, Rollen i arbetslivet, Barn och familj, Våld mot kvinnor, Inflytandet av ny teknologi, Kärnvapenfria zoner, Politiska konsekvenser av kärnvapen, Riskerna med kärnkraft, Kvinnor och massmedia, vilket det sistnämnda ämnet jag har anledning att återkomma till.

Läppstift som avskedsgåva

Röster i diskussionerna som man inte glömmer Helen Caldicott, barnläkaren: "10.000 barn dör per år av svält i det rika USA" och "vad är det för mening att föda barn om de inte får leva!"

Samt Soya Zarabina, professor, Moskva, som till sina argument för nedrustning fogade: "jag vet vad jag talar om! Jag miste själv åtta av mina närmaste under kriget!"

Och de personliga kontakterna: Arifa Shamsa, Pakistan, som på min fråga hur hon såg på denna väldiga kongress svarade med en motfråga: "Vad vet du om Pakistan?" och mitt svar: "En del, men absolut inte tillräckligt." Vårt samtal kom att handla om överbefolkningen — massfattigdomen — de ständiga riskerna för krig — och samtidigt vetenskapen om att utan fred och nedrustning kan ingen social och ekonomisk jämlikhet skapas.

Arifa gav mig ett läppstift som avskedsgåva och jag minns hennes gracila gestalt med värme





BILD: APN

och vemod. Bland titlarna på hennes visitkort fanns även: Commentator Radio Pakistan.

Och rösten från Kanada: "Vi har ingen möjlighet att ordna en kongress av den här storleksordningen! Vi har inga pengar! Vi får inga pengar!

Mina tankar går omedelbart till det Svenska Fredslotteriet som drogs in för att *man* (regeringen eller vem?) tyckte att för mycket pengar skulle gå till fredsorganisationerna.

När jag sedan frågade vår vän från Kanada vilket utrymme hon trodde deras tidningar skulle ge denna väldiga kvinnokongress, svarade hon med ett gapskratt: "Åtta centimeter på sida 6 eller 7 i våra största tidningar!"

Men i våra svenska tidningar fick kongressen inte ens *en* centimeter. Inte ens i de mindre tidningarna.

Bilden av Sverige förändrad

När jag vid middagsbordet frågade en av chefsdelegaterna från Indien vad hon ansåg om vapenaffären med Bofors svarade hon mycket skarpt: "Det är faktiskt Sverige som ska se till att vi får det besked vi begärt! *Om* och i så fall *till vem* mutor utbetalats. Och detta besked har vi inte fått!"

Mutaffärerna har skadat Indiens regering. Att den massiva vapenexporten, smugglingen av vapen, mutorna, Singapore-affären — Boghammarbåtarna till Iran, bestyckade eller obestyckade, har inte bara skadat

Sverige. *Det har helt förändrat bilden av Sverige.* Från att ha varit ett lite fredligt land — en fredens förespråkare i världen — till ett land som med sin vapenexport sprider död och förintelse i krig världen över och som dessutom för sitt eget propagandakrig i egna kustvatten.

Världen undrar.

Mordet på Palme gjorde inte bilden bättre. Sverige har inte bara förlorat sin oskuld. Det har mist sin trovärdighet.

Man ska inte förvåna sig över att vissa svenska sjöofficerare fick glädjefnatt den dag regeringen gav tillstånd till "att med alla medel bomba upp en u-båt."

Att det sedan tar tid och kostar pengar gör ingenting.

Att det med "till sannolikhet gränsande visshet" inte finns någon u-båt att bomba upp gör heller ingenting. Det är allmänheten som betalar. Och massmedia får sin underhållning.

Och gräla inte på Officerarna. Som "hjärten" Oliver North gör de bara vad de tror den svenska regeringen vill att de ska göra.

Man behöver egentligen bara läsa "Friskyttan" DN 8/8 -87 för att få stoff till en vapenexportthriller som troligen väl skulle hävda sig i konkurrens med den spionbok Margaret Thatcher förbjudit i England men som just på grund av detta förbud blivit en bestseller i USA

Det är ingen tvekan om att Sovjet satsar hårt på fred.

Det visar den inramning man gett kvinnokongressen. Avslutningen där Robert Mogabe, följd av vackert dekorerad livvakt,

framträdde med sin hyllning till världens kvinnor, den fantastiska festföreställningen med efterföljande bankett — dit samtliga kongressdeltagare fått personliga inbjudningar — allt vittnade om den vikt och den omsorg man lagt ner kring arrangemangen.

Vi talar gärna om propaganda när Moskva gör fredsutspel.

Men det skulle faktiskt inte skada lilla Sverige om vi också ägnade oss åt någon form av fredspropaganda. Det räcker inte att gå en eller två gånger om året några steg i någon fredsmarsch. Fredsviljan måste återspeglas i politiken, i besluten. Och där har kvinnoorganisatio-

nerna mycket ogjort. Alltför många gånger spårar man tveksamhet och rådvillhet.

Mer och mer finner man nödvändigheten av samarbete för fred mellan kvinnoorganisationerna och fredsorganisationerna både i Sverige och världen över. Vår värld bevisar varje dag att politikerna misslyckats. Kvinnorna måste vara pådrivare. Vi måste alla samarbeta. Men några måste gå först.

Må det bli kvinnorna!

Och låt det bli nu.

Valborg Hansson
Seger



Under två soliga höstdagar, 18-19 september, hölls SKV:s kongress i Karlstad. Gamla Badhusets lokaler var ljusa och vackra. Karlstadsavdelningen lyckades verkligen arrangera en trevlig kongress.

Efter förbundsordförande Aase Bangs inledningsanförande hölls en tyst minut till minne av Karin Hammarström, Lilly Guillott och andra medlemmar som lämnat oss sedan förra kongressen.

Från våra nordiska grannländer gästades vi av Outi Ojala från Finska Demokratiska Kvinnoförbundet och Jenny Mosland från Norsk Kvinnoförbund. Outi berättade hur kvinnorna i hennes organisation bl a arbetar för "6-timmars arbetsdag med bibehållen lön" och fredsarbete under mottot "Jordklotet är inte delbart". Hon läste också en fin dikt av Elvi Sinervo.

Jenny en av initiativtagarna till "Bestemödrar för fred". Hon berättade bl a om Nordatlantupprustningen med farhågor om kärnvapenbestyckade hangarfartyg längs Norges kust. Iranska Sedaïans Kvinnor hade skickat en hälsning till kongressen.

Vi människor

Ingela Lundholm och Lotta Schullerqvist rapporterade från tidningen. Sedan förra kongressen 1984 har Vi människor kommit ut med många intressanta nummer trots att det tidsvis inte funnits anställd personal. En verklig prestation! Fortfarande behövs fler prenumeranter, annonser och även bidrag till Vi människors solidaritetsfond. En arbetsgrupp kommer att försöka hitta ekonomiska lösningar för att anställa ytterligare en person på halvtid 1988.

Motioner

Åtta motioner behandlades:

— bort med MOMS på baslivsmedel och för vanliga hushåll nödvändiga förnödenheter. En särskild kampanjvecka med namnsamling ordnas.

— att industrierna åläggs att rena sina utsläpp, att järnvägarna och sjöfarten används i större utsträckning för frakt och persontransport, att alla nya bilar förses med katalysatorrening och ska kunna drivas på blyfri bensin, att regeringen säger nej till Scan Link och Öresundsbro.

— att SKV aktivt stödjer de grupper som arbetar mot kärnkraft samt kräva av regeringen att avvecklingen går så fort som möjligt, att forskning och arbete för framtagande av alternativa energikällor intensifieras.

— uppmaning till regeringen att åtgärder vidtas som leder till lagstadgad arbetstidsförkortning, att nästa steg blir 30 timmars arbetsvecka för alla, med bibehållen lön, före 1990

— att protokoll skickas ut till avdelningarna från arbetsutskott och förbundsstyrelsemötena

— om namnbyte — kongressen beslutade om tillsättande av arbetsgrupp

— material, seminarie och riksomfattande kampanj om 6-timmars arbetsdag och kvinnors situation i offentliga sektorn kommer att ordnas

— seminarie om bildskärmsarbete, i samarbete med fackliga organisationer, arbetsskydd och forskare, kommer att ordnas under kongressperioden

Val

Till förbundsordförande utsågs:
Evy Andrén Göteborg
Erni Friholt Göteborg
Aase Bang Karlstad

Till förbundsstyrelse utsågs ordinarie ledamöter:
Britta Hellman Stockholm
Emma Maldonado Stockholm
Hjördis Levin Stockholm
Barbro Söderberg Lund
Susanne Björkenheim Malmö
Zaida Hagman Göteborg
Harriet Engman Göteborg
Carina Gillberg Olofström
Lillian Dahlberg Piteå
Gunnel Rudin Vingåker
Siv Dahlgren Karlstad

Suppleanter:
Friderborg Löthberg Stockholm
Aina Olsson Stockholm
Ieva Woitkans Lund
Anna Landberg Malmö
Lotta Karlsson Olofström
Marianne Kristiansen Örebro
Gunhild Johansson Malmö
Kirsten Persson Göteborg
Anna Franklin Karlstad

Revisorer, ordinarie:
Eva Eriksson Stockholm
Britta Lorentzon Stockholm

Suppleanter:
Solveig Hansson Stockholm
Gerd Brännström Stockholm

Medlemsansvarig:
Lilian Andersson Göteborg

Uttalanden

Kongressen beslutade genom uttalanden stödja bl a Arbetarna på strumpfabriken i Malmö som genom strejk fått igenom sina krav, Chilenska kvinnor i kampen mot förtryckarna, Iranska kvinnor i deras arbete för fred mellan Iran-Irak, krav på bättre miljö, 6-timmars arbetsdag och bort med MOMS på mat.

Lena Ohlsson från VPK:s kvinnopolitiska utskott var inbjuden för att tala om 6-timmars arbetsdag. Efter följde en livlig och givande diskussion. Sonja Karlsson rapporterade

från Blekinge där en motion om 6-timmars arbetsdag för landstingsanställda ledde fram till utredning om konsekvenserna.

Emma Maldonado rapporterade om den svåra situation som fortfarande råder i Chile. Kvinnorna där organiserar sig nu alltmot förtrycket. Margareta Siwert rapporterade om situationen i El Salvador och Erni Friholt om sin medverkan i KIB.

Under lördagskvällen hade Karlstadsavdelningen ordnat en trevlig fest med supé. Eva Thorsensson läste egna dikter. Birgitta Eriksson läste på värmlandsmål. Westra Wermlands Lilla Messingsorkester som bestod av två kvinnliga komiker fick oss att tjuta av skratt. Eva Danielsson bjöd både på sång, diktläsning och fungerade även som körledare.

Ja, det var två givande kongressdagar. Man slås av att så många SKV-kvinnor är så väl insatta i svåra frågor och att många dessutom har förmåga att förmedla sina kunskaper på ett enkelt sätt. Till sist riktas ett stort TACK till Karlstadsavdelningen som lyckades med mat, övernattningar, fest och allt annat på ett mycket trevligt sätt.

Gunnel Rudin

Blanka sidor

Du som fick blanka sidor i förra numret av Vi Mänkskor (nr 2/3-87). Hör av Dej till Vi Mänkskors redaktion och beställ en ny tidning.

Tryckeriet gjorde ett misstag. Redaktionen kan tyvärr inte göra något annat än att be om ursäkt.

Ett litet OBS!

Snälla ni som skickar pengar på PG.

Tänk på att prenumeration på Vi Mänkskor är pg 9024-1

Medlemsavgiften i SKV är 505095-0

Det blir lättare med bokföring om pengarna kommer på rätt konto och prenumerationerna blir ej försenade.

Gesunda

Glöm inte SKV:s timmerstuga, belägen vid Siljan och Gesundaberget i Dalarna.

Ring eller skriv om du vill hyra till:

Evy Andrén
Barytongatan 4
421 38 Göteborg
Tel 031/474002

KVINNOLIV I FÖRÄNDRING

Kvinnokurs på Bona Folkhögskola 11/1—20/5 1988.

Om kvinnors arbete, kärlek och politik.

Ring Bona Folkhögskola 0141 - 211 00

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Barnängsg. 23, 116 41 Stockholm
Postgiro 50 50 95-0 Insamlingskonto 5 13 23-4
Tel: 08/40 92 05

SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov, ett samhälle fritt från alla former av förtryck.

Förbundets målsättning är att verka för jämlikhet mellan kvinnor

och män och för kvinnornas deltagande på alla områden av det ekonomiska, sociala och politiska livet, samt att verka för ett socialt och ekonomiskt rättvist samhälle där alla har ett meningsfullt arbete.

- Att verka för ett samhälle där alla barn och ungdomar kan känna trygghet och har lika värde, och där de tillförsäkras fysisk och psykisk hälsa och ges samma utbildningsmöjligheter.
- Att verka för fred, allt framtidsarbets grundval – mot krig och imperialism, krigens främsta orsak. Förbundet vill verka för allmän och total nedrustning.
- Att verka för skydd av vår egen och framtida generationers miljö, för ett resursbevarande samhälle som tar hänsyn till människors verkliga behov och sambanden i naturen.
- Att verka för solidaritet mellan folken, för folkens nationella oberoende, för de förtrycktas befrielsekamp, för en värld fri från varje form av ekonomiskt, politiskt, socialt och kulturellt förtryck, mot fascism och rasism. Att bekämpa all kommersiell exploatering av såväl vuxna som barn.

* * * * *

SKV har i korthet följande historia. 1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor under parollen: Mot krigspsykos, för demokrati och kvinnors likställighet. År 1931 utvidgades förbundet så att ett samarbete blev möjligt mellan alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn.

År 1946 anslöts Svenska Kvinnors Vänsterförbund till Kvinnor-

nas Demokratiska Världsförbund, KDV, (Women's International Democratic Federation, WIDF).

KDV har 129 anslutna organisationer i 114 länder med flera hundra miljoner medlemmar. KDV har tillerkänts konsultativ status hos FN:s ekonomiska och sociala råd samt hos UNESCO. Denna status innebär att yttra sig vid sammanträden och att framlägga egna förslag muntligen eller skriftligen.

SKV-avdelningar

Arvika
Brita Tener
Högåsvägen 4
671 00 Arvika

Ambjörby
Ellen Eriksson
Box 414
680 52 Ambjörby
Tel 0563/802 32

Deje-Forshaga
Monica Ranung
Geijersgatan 26 D
667 00 Forshaga
Tel 054/72523

Finspång
Anna-Lisa Göransson
Grytölsvägen 24
612 00 Finspång

Göteborgsdistriktet
Zaida Hagman
Regnvädersgatan 4
417 32 Göteborg
Tel. 031/54 19 94

Bjurslätt
Harriet Engman
Långströmsg. 50 A
417 25 Göteborg
Tel 031/536696

Centrala avd i Göteborg
Evy Andrén
Barytongatan 4
421 38 Göteborg
Tel. 031/47 40 02

Mölnådal
Gunhild Johansson
Storgatan 26
431 31 Mölnådal
031/277104

Gävle
Inger Johansson
Hamiltonsgatan 32
802 20 Gävle

Huskvarna
Ingrid Nilsson
Hagstensgatan 5 A
561 34 Huskvarna
Tel 036/137455

Karlshamn
Sonia Karlsson
Pl 1049
290 72 Asarum
Tel. 0454/291 60

Karlstad
Siv Dahlgren
Mellqvistvägen 1
663 00 Skoghäll
Tel. 054/239 15

Katrineholm
Gunnel Rudin
PL 8454 Byle
643 00 Vingåker

Kramfors
Marie Sölvebring
Svanö 1764
870 40 Lunde

Linköping
Sonja Wahlstein
Havregat. 9B
582 53 Linköping
Tel. 013/13 08 48

Ljungby
Elsmarie Edström
Olofsgatan 26 B
341 00 Ljungby

Luleå
Agnes Wennberg
Vinkelgränd 1
951 41 Luleå
Tel. 0920/195 34

Lund
Astrida Svensson
SKV-Lund
Box 1208
221 05 Lund
Tel. 046/14 94 04

Malmö
Anna Landberg
Bildesgatan 1
211 57 Malmö
Tel. 040/23 40 76

Örebro
Marie Wikner
Åsbyvägen 7
703 75 Örebro

Olofström
Carina Gillberg
Snöbärsvägen 12
293 00 Olofström
Tel. 0454/400 77

Piteå-Munksund
Siri Aldrin
Strandvägen 5
941 00 Piteå
Tel. 0911/372 76

Sala
Margareta Thelander
Lärarstigen 12
733 00 Sala
Tel. 0224/137 76

Skellefteå
Barbro Wiklund
Fäbrogatan 5
931 56 Skellefteå
Tel. 0910/885 47

Skövde
Karin Sandelin
Mariestadsvägen 75
541 00 Skövde

Stockholms södra förorter
Eva Danielsson
Mariestadsvägen 8
121 50 Johanneshov
tel. 08/49 57 00

Stockholms innerstad och norra förorter
Gerd Thambert
Åsögatan 170:1
116 32 Stockholm
Te. 08/41 46 51

Spånga
Kerstin Juneberg
Cervins väg 17B pl 5.
163 58 Spånga
Tel. 08/760 11 72

Södertälje
Ulla Ringström
Högåsvägen 39
151 31 Södertälje
Tel 0755/64962

Uppsala
Gunilla Ohman
Flogstaväg. 154
752 63 Uppsala
Tel. 018/46 06 84

Förbundsordföranden:
Aase Bang
Herrgårdsgatan 12
652 24 Karlstad
Tel 054/189961

Evy Andrén
Barytongatan 4
421 38 Göteborg
Tel 031/474002

Erni Friholt
Stocken 2127
440 80 Ellös
Tel 0304/51215

Förbundsexpeditionen i Stockholm har jour tisdagar och torsdagar kl. 13.00–15.00

SKV Göteborg har hand om medlemskontakter och ekonomi. SKV:s lokal i Viktoriaskolan är öppen tisdagar kl. 1100-1400 och torsdagar kl. 1600-1800
Linnégatan 21, 413 04 Göteborg, Tel 031/144028



vi människor
BEHÖVER OCKSÅ DINA PENGAR
